

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

AKCIE JAKO CENNÝ PAPÍR

Diplomová práce

Milan Meričko

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.**

Praha, duben 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. 4. 2014

Milan Meričko

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za hodnotné rady a cenné podněty týkající se diplomové práce a za vstřícný přístup při konzultacích. Dále bych rovněž rád poděkoval své rodině za podporu, kterou mi poskytovala během zpracování diplomové práce.

Obsah

Úvod	4
1. Obecně o akci	5
1.1 Pojem akcie	5
1.2 Nástin historického vývoje právní úpravy akcie na našem území.....	6
2. Akcie jako cenný papír	9
2.1 Cenný papír a jeho právní povaha	9
2.2 Definice akcie v českém právním řádu	11
2.3 Znamky akcie z hlediska klasifikace cenných papírů	13
2.4 Funkce akcie jako cenného papíru.....	15
2.5 Práva spojená s akcií	16
2.6 Akcie přijaté k obchodování na regulovaném trhu	17
3. Vydání akcie	18
3.1 Teorie vydání cenného papíru	18
3.2 Postup při vydání akcie	19
3.3 Kusová akcie.....	21
4. Samostatně převoditelná práva	23
4.1 Jednotlivá samostatně převoditelná práva.....	24
4.2 Způsob převodu samostatně převoditelných práv	26
5. Listinné a zaknihované akcie	28
5.1 Listinné akcie.....	28
5.2 Náležitosti listinné akcie	31
5.3 Zaknihované akcie	33
5.4 Náležitosti zaknihované akcie	35
5.5 Rozhodný den	35
5.6 Přeměna listinné akcie na zaknihovanou akcii (a naopak).....	38
6. Forma akcie	41
6.1 Listinná akcie na majitele.....	42
6.2 Listinná akcie na jméno.....	45
6.3 Omezení převoditelnosti listinných akcií na jméno	48
6.4 Forma zaknihované akcie	50

6.5 Omezení převoditelnosti zaknihovaných akcií.....	53
7. Druh akcie.....	54
7.1 Druhy akcií před rekonstrukcí soukromého práva	54
7.2 Druhy akcií podle zákona o obchodních korporacích.....	56
7.3 Kmenové akcie	58
7.4 Prioritní akcie	58
7.5 Akcie se zvláštními právy	60
7.6 Zvýhodněné nabývání akcií zaměstnanci.....	63
8. Zhodnocení nové právní úpravy	65
Závěr.....	67
Seznam použité literatury	68
Přehled judikatury	72
Právní předpisy	73
Seznam použitých zkratk	75
Abstrakt.....	76
Summary	78
Klíčová slova/ Key words	80

Úvod

Ke dni 1. 1. 2014 nabyly účinnosti dva zákony, jejichž význam je pro náš právní řád zcela zásadní. Jednalo se o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NObčZ“) a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“). Došlo tedy k tzv. rekodifikaci soukromého práva, která výrazným způsobem změnila pojetí řady právních institutů. Ačkoli třeba změnám týkajícím se cenných papírů se nedostávalo ze strany veřejnosti tolik pozornosti jako změnám v jiných oblastech soukromého práva, je na první pohled patrné, že i úprava cenných papírů po rekodifikaci vychází z odlišného pojetí.

Akcie, která je tématem této diplomové práce, se tak v rámci rekodifikace dotknují jak změny týkající se cenných papírů obecně, tak i změny vztahující se jen výlučně k samotné akci. Přestože akcie je institutem, který má v našem právním řádu více jak dvěstoletou tradici, je třeba předeslat, že vývoj naší právní úpravy akciového práva byl ve 20. století přerušen, přičemž akcie byla z našeho právního řádu po dlouhou dobu prakticky odstraněna. Na ustanovení týkající se akcie, která jsou obsažena v zákoně o obchodních korporacích, je tak možné v historickém kontextu hledět jako na právní úpravu připravovanou s rozvahou a s časovým odstupem od společenských změn, ke kterým došlo na konci 80. let 20. století, a tedy jako na úpravu, od které je očekáváno, že přinese do našeho právního řádu moderní prvky týkající se úpravy akcií, o jejichž přirozený vývoj bylo naše akciové právo ochuzeno.

Cílem této práce je zachytit podstatné rysy akcie jako cenného papíru, dále postihnout všechny zásadní změny týkající se úpravy akcií, ke kterým došlo v rámci rekodifikace (popř. v bezprostředně předcházejícím období), tyto změny analyzovat a přitom upozornit zejména na ty oblasti, které se jsou právní teorií vnímány jako sporné. Nakonec je cílem této práce také přinést zhodnocení nejdůležitějších změn, kterými úprava akcie v důsledku rekodifikace prošla.

Rukopis byl uzavřen ke dni 29. 4. 2014.

1. Obecně o akcii

1.1 Pojem akcie

Nejobecněji se dá říci, že pojmem akcie se rozumí cenný papír, do kterého byla vtělena práva a povinnosti společníka v obchodní společnosti o určité právní formě. Takovou obchodní společností je akciová společnost, která díky akciím také získala svůj název. Akciovou společnost lze zjednodušeně definovat jako takovou kapitálovou obchodní společnost, pro niž je charakteristické, že její základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií a zároveň, že její společníci neručí za její dluhy.¹

Akcie je druhem cenného papíru, který je tak specifický tím, že v sobě inkorporuje podíl v akciové společnosti, tedy ztělesňuje práva a povinnosti mezi akcionářem a společností.² Latinský výraz „*actio*“, od něhož byl název tohoto druhu cenného papíru odvozen, znamenal původně jednání, později získal svůj druhý význam, kterým je nárok. Z tohoto druhého významu je zřejmé, jak vzniklo pojmenování akcie. Pro akcii je totiž typické, že jedním z práv v ní inkorporovaných je i právo (nárok) na zisk z podnikání akciové společnosti.³

Akcie je také pokládána za ústřední pojem relativně úzkého právního odvětví, které se nazývá akciové právo. Jedná se o podmnožinu jiného specializovaného právního oboru, a to práva obchodních společností, které tvoří podstatnou složku obchodního práva. Z hlediska dělení na právo soukromé a právo veřejné lze dojít k závěru, že akciové právo má převážně soukromoprávní charakter, ovšem lze v něm nalézt i výrazné veřejnoprávní prvky. Významné jsou veřejnoprávní normy obsažené v zákoně č. 254/2006 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „ZPKT“), které upravují obchodování na regulovaných trzích a evidenci zaknihovaných a

¹ Podobně definoval akciovou společnost už zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník, který v čl. 207 stanovil, že „*společnost obchodní se stane společností akciovou, když se všickni společníci toliko vklady svými účastní, za závazky společnosti neručíce*“ a „*jistina společenská se rozloží na akcie*“. Těto charakteristice odpovídá i pozitivněprávní vymezení akciové společnosti v § 243 ZOK, který říká, že: „*Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.*“

² Až do účinnosti ZOK byla akciová společnost jediným druhem obchodní společnosti v našem právním řádu, jejíž podíl byl představován cenným papírem. Podle ustanovení § 137 ZOK může být podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným fakultativně představován cenným papírem. Tento nový druh cenného papíru je nazván „*kmenový list*“. Kmenový list není možné vydat jako zaknihovaný cenný papír (viz § 137 odst. 3 ZOK).

³ ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost: systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. Praha: Linde, 2000, s. 97.

imobilizovaných cenných papírů. Obsah akciového práva dále tvoří právní normy, které především upravují akciovou společnost a dílčí právní instituty s ní spojené. Právě složitost těchto norem zavedla příčinu k vzniku akciového práva jako samostatného právního odvětví. Akciové právo se dále dělí na dvě podskupiny: obecné a zvláštní akciové právo.⁴ Obecné akciové právo pojímá úpravu, která se vztahuje na všechny akciové společnosti. Jedná se o soubor právních norem, který je po rekodifikaci obsažen v zákoně o obchodních korporacích v jeho části první, hlavě páté, jež je nazvána „*Akciová společnost*“. Samotná akcie je pak upravena v třetím dílu této hlavy, který je nadepsán „*Akcie a jiné cenné papíry vydávané akciovou společností*“.

Zvláštní akciové právo pak tvoří zákony, které upravují akciové společnosti se zvláštním předmětem činnosti a stanoví pro ně odchylky od obecné úpravy. Vzhledem k tématu této práce jsou z této skupiny významné především ty zákony, které obsahují odlišnosti týkající se vlastností akcií, jež tyto zvláštní akciové společnosti vydávají. Zejména lze uvést zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a fondech nebo zákon č. 477/2001 Sb., o obalech.

Kromě těchto právních předpisů je pro akcii samozřejmě významná i obecná úprava cenných papírů, které je obsažena v § 514 NObčZ a násl. Tato úprava nahradila zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech (dále jen „ZCP“).⁵

1.2 Nástin historického vývoje právní úpravy akcie na našem území

V Rakouském císařství byly první akciové společnosti zakládány v průběhu 18. století.⁶ K jejich vzniku docházelo na základě privilegií individuálně udělovaných panovníkem, která vždy definovala právní úpravu pro tu určitou zakládanou společnost.

Z prvních právních předpisů, které se týkaly obecně akcií, stojí za zmínku dvorský dekret z roku 1787, jenž povolil společnostem vydat akcie až poté, co byly jejich stanovy zaprotokolovány u merkantilního a směnečného soudu. Dvorský dekret

⁴ Viz ELIÁŠ, Karel. 2000, op. cit., s. 97.

⁵ Viz ustanovení § 3080 bod č. 187 NObčZ.

⁶ Za vůbec první je považována Wiener Orientalische Compagnie, která byla založena roku 1719. Rozvoj akciových společností ve střední Evropě byl spojen s rozvojem železnice. Za první společnost toho typu na území Království českého bývá označována akciová společnost založená v roce 1724 v Praze, jejímž předmětem podnikání bylo hedvábnictví. Viz ELIÁŠ, Karel. Příspěvek k dějinám akciových společností se zřetelem k vývoji jejich právní úpravy ve střední Evropě. *Právník*. 1994, roč. 144, č. 8, s. 708.

z r. 1843 pak zařadil akciové společnosti mezi spolky. Bližší úpravu akciových spolků přinesl tzv. starý spolkový zákon ze dne 26. 11. 1852.⁷ K akciím se tento zákon pak vyjadřuje v § 1 písm. b), kde je uvedeno, že akciemi se rozumí „*určité podíly na společenském fondu podnikovém, které lze převáděti nabývacími způsoby občanského práva, a na kteréž jest ručení společníků obmezeno*“.

Nejdůležitějším právním předpisem 19. století platícím na našem území, který se týkal akciových společností a tedy i akcií, byl bezesporu zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník.⁸ Podle tohoto kodexu obchodního práva mohly akcie představovat jak podíly společníků v akciových společnostech, tak i podíly komanditistů v komanditních společnostech na akcie.⁹ Samotný pojem akcie zákoník nedefinoval, ale akcií se dotýkal v řadě ustanovení. Článek 207 stanovil, že akcie jsou nedělitelné. Podle článku 208 pak stačilo k podpisu akcie písemné vyjádření. Zákoník také rozeznával dělení akcií podle formy, k tomu se v čl. 207 uvádělo, že akcie „*mohou svědčiti na majitele či na jména*“. Vlastníci akcií na jméno pak museli být povinně zapisováni do společenské knihy akciové (čl. 182). Minimální nominální hodnota akcií vydaných komanditní společností musela být 600 korun.¹⁰

Nově vzniklá Československá republika zákonem č. 11/1918 Sb. recipovala právní předpisy platné na jejím území před jejím vznikem. Snahy o vytvoření nového obchodního zákoníku nedošly před 2. světovou válkou a ani v krátké době poválečné demokracie svého naplnění. Po změně hospodářského systému, ke které došlo po roce 1948, se úprava akciové společnosti ocitla na samém okraji zájmu zákonodárce i právní vědy. Zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech, zrušil všechny předchozí předpisy upravující akciovou společnost. Nový zákon byl úpravou velmi stručnou, skládal se jen ze dvaceti paragrafů. K samotné akcií toho tento zákon příliš nevedl. Rozlišoval akcie na jméno a na majitele, přičemž § 2 odst. 2 tohoto zákona umožňoval omezit či vyloučit převoditelnost akcií na jméno ve stanovách.

⁷ Vydán císařským patentem pod č. 253/1852 ř. z.

⁸ Tento předpis byl vytvořen jako první kodifikace obchodního práva pro jednotlivé německé spolkové země. Uvozovacím zákonem byl přijat (s výjimkou knihy páté o námořním právu) i pro tu část území Rakouska, která byla od r. 1867 označována jako Země v říšské radě zastoupené (neoficiálně jako tzv. Předlitavsko). Viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. 1. vyd. Praha: Beck, 2000, s. 21.

⁹ Komanditní společnost mohla vydávat jen akcie na jméno. Viz čl. 173 Všeobecného obchodního zákoníku.

¹⁰ Minimální nominální hodnota akcií vydaných akciovou společností zákonem stanovena nebyla.

Na významu akciová společnost získala znovu až po roce 1989, kdy došlo k návratu tržního hospodářství. Dne 1. 5. 1990 nabyly účinnosti nový zákon č. 104/1990 Sb., o akciové společnosti (dále jen „ZOAS“), který opět obnovil smysluplnou existenci tohoto typu obchodní společnosti v našem právním řádu.¹¹ Ustanovení § 1 ZOAS definovalo akcii jako „*cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na majetkovém zůstatku při zániku společnosti*“. Z hlediska úpravy akcií v něm bylo možné najít několik zajímavostí. Podle § 5 ZOAS mohly být vydány pouze akcie, jejichž jmenovitá hodnota byla vyšší než tisíc Kčs a zároveň musela být jmenovitá hodnota akcie vyjádřena pouze v násobcích tisíců. Z § 10 ZOAS vyplývalo, že bylo přípustné platně vydat tzv. úrokové akcie.¹² Nový zákon o akciových společnostech byl zanedlouho zrušen a jeho ustanovení pak byla bez větších změn převzata do připravovaného zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), který nabyly účinnosti dne 1. 1. 1992.

Obchodní zákoník se stal těžištěm úpravy akciového práva pro dalších dvacet dva let. Jednalo se o právní předpis, který byl v průběhu své existence více jak sedmdesátkrát novelizován. Hlavní impulz ke změnám obchodního zákoníku přitom pramenil z nutnosti přizpůsobit naši právní úpravu požadavkům práva unijního. Došlo k provedení řady směrnic, jejichž cílem bylo homogenizovat právní úpravu akciové společnosti v jednotlivých právních řádech členských států Evropské unie.¹³ Poslední novelizace obchodního zákoníku, která se významným způsobem dotkla akciového práva, však nesouvisela s požadavky vyplývajícími z unijního práva. Jednalo se o změnu právní úpravy týkající se listinných akcií na majitele, jejímž cílem bylo dosáhnout větší transparentnosti akcionářských struktur společností, které takové akcie vydaly.¹⁴

Jak již bylo uvedeno, poslední etapu úpravy akciového práva představuje zákon o obchodních korporacích, který nahradil příslušná ustanovení obchodního zákoníku.¹⁵

¹¹ Komanditní společnost na akcie znovu zavedena nebyla.

¹² Blíže je o tomto druhu akcií pojednáno v kapitole 7.1.

¹³ Nelze také nezmínit skutečnost, že v rámci unijního práva došlo ke vzniku nadnárodního typu akciové společnosti. Stalo se tak vydáním nařízení Rady ES č. 2157/2001, o evropské společnosti, které účinnosti nabylo dne 8. 10. 2004.

¹⁴ Blíže viz kapitolu 6.1.

¹⁵ Viz § 3080 bod č. 72 NObčZ.

2. Akcie jako cenný papír

2.1 Cenný papír a jeho právní povaha

Cenný papír je právní institut, který nebyl v našem právním řádu po dlouhou dobu zákonem definován.¹⁶ V období po roce 1989, kdy cenné papíry znovu nabyly na své důležitosti, stála právní teorie před složitým úkolem: jakým způsobem vymezit pojem cenný papír, který byl předchozích 40 let na samém okraji zájmu právní vědy? Počátkem 90. let tak vzniklo několik více či méně podobných definic, které se pokusily vymezení cenného papíru poskytnout.¹⁷ Tyto definice v zásadě shodně vymezovaly cenný papír jako listinu, do které byly v důsledku písemného projevu na ní vyhotoveném vtělena práva a povinnost takovým způsobem, že bez této listiny nelze tato práva a povinnosti vykonávat ani převádět.¹⁸ Cennost takové listiny tak není spatřována v materiálu, ze kterého byla vyrobena, ale v právech do ní vtělených.

Problematictější bylo, že tyto definice se posléze musely vyrovnat i s fenoménem dematerializace cenných papírů,¹⁹ když byly do našeho právního řádu zavedeny zaknihované cenné papíry.²⁰ Podstatou zaknihovaných cenných papírů je nahrazení listiny zápisem v příslušné evidenci, který je veden o právech tvořících obsah cenného papíru. J. Dědič tento problém vyřešil tím, že nahradil v definici cenného papíru pojem „*listina*“ termínem „*nosič*“, který mohl představovat jak hmotnou listinu,

¹⁶ Nejednalo se však o specifický rys pouze českého právního prostředí, legální definici cenného papíru obsahuje dodnes jen několik zahraničních právních řádů. Prvním právním řádem, který vymezil cenný papír, byl právní řád švýcarský (čl. 945 obligačního kodexu ze dne 31. 3. 1911). Postupně byla legální definice cenného papíru zavedena i do italského, polského a slovenského právního řádu.

¹⁷ Inspiračním zdrojem se staly závěry jurisprudence z konce 19. století, jako např. definice cenného papíru vytvořená A. Randou, která zní: „*Jest-li jisté právo s listinou – obsah jeho naznačující – takovým způsobem sloučeno, že právem toliko prostředkem listinou vládnouti možnost jest, tudíž zcizení a jakýkoliv výkon práva jediné listinou se zprostředkuje, mluvíme o cenných „papírech“ (Werthpapiere).*“. RANDA, A. O cenných papírech, obzvláště o skripturních obligacích. *Právník*, 1889, s. 1.

¹⁸ Viz DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. *Cenné papíry*. Praha: Prospektrum, 1994, s. 20; PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Obchodní právo*. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 380; PŘIBYL, Zdeněk. *Základy práva cenných papírů*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995, s. 9.

¹⁹ Dematerializace cenných papírů spočívá v tom, že postupně dochází k opuštění listiny. Impulsem k dematerializaci byl rozvoj obchodování s cennými papíry ve velkém rozsahu, při kterém povinnost listinu fyzicky předat zatěžovala. V našem právním prostředí byla ale dematerializace cenných papírů zavedena ve spojitosti s privatizací státního majetku.

²⁰ Zaknihování cenných papírů obecně umožnilo přijetí zákona o cenných papírech. Do té doby šlo v zaknihované podobě vydat pouze dluhopisy podle zákona č. 530/1990 Sb., o dluhopisech.

tak i nehmotný elektronický záznam.²¹

Zaknihované cenné papíry byly v našem právním řádu pojímány pouze jako podmnožina cenných papírů. Z tohoto důvodu se rozeznávalo dělení cenných papírů podle podoby na cenné papíry listinné a zaknihované.

Dalším problémem spojeným s cennými papíry byla nejistota ohledně toho, jakým předmětem soukromoprávních vztahů vlastně jsou z hlediska § 118 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. Přestože zpočátku se objevovaly názory, že cenné papíry by mohly být věcmi v právním smyslu,²² později převážil výklad řadící cenné papíry mezi tzv. jiné majetkové hodnoty.²³ Zařazení cenných papírů do této kategorie ovšem znamenalo, že práva k nim vznikající nebyla věcnými právy, tedy ani majetkové právo k nim nemohlo být právem vlastnickým. Tato koncepce byla po kritické odezvě ze strany právní teorie pozměněna.²⁴ Zákon o cenných papírech byl nakonec novelizován zákonem č. 362/2000 Sb., který stanovil, že se na cenné papíry použijí ustanovení o věcech movitých. Cenné papíry tak sice nadále zůstaly zařazeny v kategorii jiných majetkových hodnot, ale jejich právní režim byl shodný s režimem věcí movitých.

V rámci rekodifikace soukromého práva došlo k zásadní změně v pojetí cenných papírů. V první řadě je třeba zmínit, že NObčZ přinesl zákonnou definici cenného papíru. Podle ustanovení § 514 NObčZ se cenným papírem rozumí „*listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.*“²⁵ Druhou významnou změnou je nové pojetí zaknihovaného cenného papíru, který už není jen podmnožinou cenného papíru, ale tvoří samostatnou kategorii předmětů soukromoprávních poměrů. Z toho vyplývá, že nelze dělit cenné

²¹ Viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo v podnikání 5, Právo cenných papírů a kapitálového trhu*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2000, s. 30.

²² Viz ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, č. 8, s. 708.

²³ K tomu přispěla ustanovení zákona o cenných papírech, která se vyhýbala pojmu „*vlastník cenného papíru*“ a místo toho obsahovala pojem „*majitel cenného papíru*“. Viz ELEK, Štefan. Právní podstata cenných papírů. *Právník*. 2001, roč. 140, č. 10, s. 1059.

²⁴ Mimo jiné bylo tomuto pojetí vytýkáno, že v jeho důsledku je zbytečně zpochybněna ochrana „*majitelství*“ k cennému papíru z hlediska čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Viz ELIÁŠ, Karel., 2000, op. cit., s. 100.

²⁵ Jak vyplývá z důvodové zprávy k NObčZ, inspiračním zdrojem se stala úprava švýcarská. Viz ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 238.

papíry podle podoby, protože zaknihovaný cenný papír není cenným papírem.²⁶ Také zaknihovaný cenný papír je poprvé v zákoně obecně definován,²⁷ a to v § 525 NObčZ, který zní: „*Je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci, jedná se o zaknihovaný cenný papír.*“. Na zaknihované cenné papíry se použijí ustanovení o cenných papírech, ledaže to vylučuje jejich povaha či právní předpis (§ 525 odst. 2 NObčZ).

Rekodifikace změnila i pojetí cenného papíru jako předmětu soukromoprávních vztahů.²⁸ Podle NObčZ je tak cenný papír věcí movitou a hmotnou (viz § 489, 496 odst. 1 a 498 odst. 2 NObčZ), zatímco zaknihovaný cenný papír je věcí movitou, ale nehmotnou (§ 498 odst. 2 NObčZ).

2.2 Definice akcie v českém právním řádu

Zákon o obchodních korporacích obsahuje legální vymezení akcie v ustanovení § 256 odst. 1, které zní: „*Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.*“.²⁹

Akcie je tedy definována jako druh cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru, do kterého jsou vtělena práva společníka (akcionáře) vůči společnosti, která akcii vydala. Ustanovení § 256 odst. 1 ZOK obsahuje jen demonstrativní výčet práv, která jsou spojena s akcií. Jedná o tzv. základní práva akcionáře, přičemž zákon o obchodních korporacích obsahuje řadu navazujících ustanovení, která spojují s akcií práva

²⁶ Ačkoliv došlo k tomuto posunu, zákonodárce se neodhodlal použít vhodnější terminologii. Místo pojmu „*zaknihovaný cenný papír*“ by např. mohl připadat v úvahu pojem „*cenné právo*“ nebo „*zaknihované právo*“.

²⁷ Před přijetím NObčZ vymezoval § 91 ZPKT zaknihovaný cenný papír pouze jako legislativní zkratku.

²⁸ NObčZ přinesl odlišnou koncepci věci v právním smyslu, podle které je věcí vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. K tomu důvodová zpráva k NObčZ dodává: „*Osnova se přiklání k širokému pojmu věci a opouští materialistické a pozitivistické hledisko druhé poloviny 19. stol, které u nás bylo zavedeno v r. 1950 pod vlivem německého a zejména sovětského právního nazírání a uchovalo se do současné doby. Široké vymezení zahrnující pojmově jako věci v právním smyslu věci hmotné i nehmotné [...] vyhovuje lépe praktické potřebě i hledisku zdejšího ústavního pořádku.*“. ELIÁŠ, Karel a kol. 2012, op. cit., s. 224.

²⁹ Toto vymezení je v podstatě zcela shodné s definicí akcie, kterou obsahoval § 155 odst. 1 ObchZ, kromě drobného upřesnění, protože zákon o obchodních korporacích už nehovoří o právu podílet se „na likvidačním zůstatku při zániku společnosti“, jelikož neplatí, že každému zániku obchodní korporace musí předcházet její zrušení s likvidací. Samozřejmě do zákonné definice akcie se muselo promítnout výše zmíněné nové pojetí cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru jako dvou odlišných kategorií věcí v právním smyslu.

další.³⁰ Z ustanovení § 256 odst. 1 ZOK dále vyplývá, že charakter právního poměru mezi akcionářem a společností není definován pouze zákonem, ale také obsahem stanov. Stanovy mohou katalog práv spojených s akcií významným způsobem modifikovat, zejména jej mohou rozšířit.³¹

Akcie patří do skupiny tzv. účastnických cenných papírů,³² které definuje § 245 ZOK jako cenné papíry vydané akciovou společností, se kterými je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech v této společnosti, popř. jako cenné papíry, se kterými je spojeno právo získat cenné papíry v předchozí větě uvedené. Pro účastnické cenné papíry vyplývají ze zákona některá zvláštní pravidla. Zejména lze uvést právo většinového akcionáře požadovat za určitých podmínek přechod všech účastnických cenných papírů (§ 375 ZOK) a právo menšinových akcionářů žádat odkup svých účastnických cenných papírů (§ 395 ZOK).

Z hlediska třídění předmětů soukromoprávních poměrů podle nového občanského zákoníku je akcie věcí v právním smyslu.³³ Skutečnost, že pojem akcie podle zákona o obchodních korporacích zahrnuje jak cenný papír, tak i zaknihovaný cenný papír, se promítá i do klasifikace akcie jako věci. Akcie tak bude vždy věcí movitou, avšak věcí hmotnou bude jen za předpokladu, že bude zároveň i cenným papírem. Akcie mající povahu zaknihovaného cenného papíru bude věcí nehmotnou.

Vzhledem k tomu, že akcie je věcí v právním smyslu, mohou k ní vznikat věcná práva. Právo akcionáře k akcii je tak právem vlastnickým. Vlastník akcie má zejména právo ji držet, užívat ji,³⁴ nakládat s ní a jiné osoby z nakládání vyloučit. Na akcii se jako na věc v právním smyslu také použijí další instituty občanského práva, jako je

³⁰ Na druhou stranu bezvýjimečně neplatí, že s každou akcií jsou spojena všechna výše uvedená základní akcionářská práva. Např. s investiční nebo prioritní akcií nemusí být spojeno hlasovací právo.

³¹ Viz kapitolu 7.5.

³² Dalšími cennými papíry spadajícími do této kategorie jsou zatímní listy, prioritní a vyměnitelné dluhopisy a opční listy. Zřejmě lze do této kategorie zařadit i zaknihované samostatně převoditelné cenné právo na upisování akcií a vyměnitelných dluhopisů. Viz ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 429.

³³ Určitou zajímavostí je, že v našem právním řádu bylo možné se setkat s pojmy „vlastník akcie“ a „vlastnictví k akcii“ už dříve v ustanoveních § 161 a 211 obchodního zákoníku, ačkoliv cenné papíry obecně byly v té době řazeny mezi jiné majetkové hodnoty. Záměrem zákonodárce ale nebylo vyjádřit, že je akcie považována za věc. Jednalo se jen o legislativní chybu, která byla napravena novelou č. 142/1996 Sb. Tento závěr potvrdila i judikatura. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2587/1999, kde je konstatováno, že „akcie, stejně jako jiný cenný papír, není věcí ve smyslu ustanovení § 119 obč., zák.; lze ji charakterizovat jako jinou majetkovou hodnotu“. Pojem „vlastník akcie“ byl do obchodního zákoníku navrácen až novelou, kterou provedl zákon č. 360/2004 Sb.

³⁴ Užití akcie spočívá zejména ve výkonu práv akcionáře jako společníka akciové společnosti.

vydržení či podílové spoluvlastnictví.³⁵ Ovšem NObčZ upravuje některé otázky týkající se cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů odlišně od úpravy vztahující se na věci obecně. Zvláštním způsobem je upraveno zástavní právo k cenným papírům a zaknihovaným cenným papírům (§ 1328 a násl. NObčZ).³⁶ Jak vyplývá z ust. § 1332 NObčZ, rozsah, ve kterém bude moci zástavní věřitel vykonávat práva ze zastavené akcie, je určen ujednáním mezi stranami zástavního vztahu.

Zvláště významná je také odlišná úprava převodu vlastnického práva k cenným papírům a zaknihovaným cenným papírům.³⁷

2.3 Znaký akcie z hlediska klasifikace cenných papírů

Kritéria třídění cenných papírů slouží k bližšímu určení charakteristiky zkoumaného druhu cenného papíru. Tento postup lze bezesporu aplikovat i na akcii a postihnout tak její základní specifika. Kritérií, podle kterých lze cenné papíry obecně klasifikovat, je celá řada, přičemž některá tato kritéria jsou vyjádřena v právních předpisech, zatímco jiná rozeznává pouze právní teorie.³⁸ Dále se zabývám pouze kritérii, která jsou relevantní ve vztahu k akcii.

Akcie je tedy charakterizována jako:

- a) pojmenovaný druh cenného papíru, protože její náležitosti stanoví právní předpis (§ 259 a násl. ZOK).³⁹
- b) podílnický cenný papír, jelikož v sobě ztělesňuje podíl akcionáře na společnosti a s tím spojená práva. Zákon o obchodních korporacích nově

³⁵ Listinné akcie je zřejmě možné i opustit. Viz KŘÍŽ, Radim. Opuštění akcií dle právní úpravy NOZ. *Rekodifikace & Praxe*. 2012, č. 0, s. 19-22.

³⁶ Ke vzniku zástavního práva k cennému papíru se vyžaduje jeho odevzdání zástavnímu věřiteli či třetí osobě k opatrování (v případě cenného papíru na řad je vyžadován také zástavní rubopis obsahující doložku „k zastavení“). U zaknihovaného cenného papíru je třeba ke vzniku zástavního práva provést zápis na účtu vlastníka v příslušné evidenci.

³⁷ O převodech vlastnického práva k akcii je pojednáno v rámci kapitoly 6.

³⁸ Blíže k tématu klasifikace cenných papírů viz KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 41-52; PŘIBYL, Zdeněk. *Základy práva cenných papírů*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995, s. 64-81.

³⁹ Od účinnosti NObčZ je třeba rozlišovat i pojmenované a nepojmenované druhy cenných papírů, protože ustanovení § 515 NObčZ počítá s možností vydat druh cenného papíru, jehož náležitosti nejsou zvlášť upraveny zákonem.

vychází z pojetí, že podíl akcionáře je reprezentován všemi jeho akciemi.⁴⁰

- c) deklaratorní (nedokonalý) cenný papír.⁴¹ S vydáním akcie není spojen vznik akcionářských práv. Jak vyplývá z § 256 odst. 2 a odst. 3 ZOK, dokud není akcie vydána, jsou akcionářská práva a povinnosti představována zatímním listem nebo existují jako soubor práv a povinností, který zákon označuje za nesplacenou akcii. Teprve vydáním akcie se do ní práva a povinnosti akcionáře inkorporují.
- d) hlavní cenný papír, protože je do akcie vtělen hlavní právní poměr mezi akcionářem a společností, jehož povaha je dlouhodobá a zpravidla z něj vyplývají práva na opakující se plnění. Vedlejším cenným papírem k akcii, je pak např. kupón nebo opční list, do kterého může být inkorporováno právo na jednotlivé plnění.⁴²
- e) soukromý cenný papír, což vyplývá z toho, že emitentem akcie je akciová společnost jako obchodní korporace, tedy právnická osoba soukromého práva.
- f) cenný papír kauzální. Z akcie je patrný důvod jejího vydání, kterým je skutečnost, že má v sobě vtělovat účast akcionáře na společnosti.
- g) cenný papír spekulativní. S akcií je sice spojeno obecné právo společníka podílet se na zisku akciovou společností vytvořeném, ale zisk se odvíjí od podnikatelského úspěchu akciové společnosti, který není zaručen.

⁴⁰ Před tím, než zákon o obchodních korporacích nabyl účinnosti, byla prosazována koncepce, že akcionář má tolik podílů, kolik vlastní akcií. Viz HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 129.

⁴¹ Zde je třeba upozornit na skutečnost, že pojmem dokonalý a nedokonalý cenný papír přisuzuje právní teorie více významů. Výše uvedený význam odpovídá tomu, jak jej používá K. Eliáš. Viz ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 471. Lze se setkat ale i s jiným významem. Tak J. Dědič rozumí pod pojmem nedokonalého cenného papíru každou listinu, která zakládá právo (např. písemnou smlouvu, závěť), přičemž této listiny pak už není potřeba k převodu tohoto práva nebo k jeho výkonu. Dokonalým cenným papírem pak je listina, které je třeba ke vzniku práva, jeho převodu i jeho výkonu. Viz DĚDIČ, Jan a kol. 2000, op. cit., s. 31. Tento druhý výklad pojmu se nepřesně promítl i do judikatury, která k povaze akcie uvádí, se jedná o dokonalý cenný papír, čímž se myslí, že je akcii třeba předložit k převodu a k výkonu práv v ní inkorporovaných. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2537/2000.

⁴² Blíže o tématu pojednává kapitola 4.1.

Není tedy předem jisté, zda společnost dosáhne zisku, popř. ani v jakém rozsahu bude zisk rozdělen mezi jednotlivé akcionáře. Zákon o obchodních korporacích výslovně zakazuje vydání tzv. úrokových akcií, s nimiž je spojeno právo na určitý úrok nezávisle na hospodářských výsledcích společnosti (§ 276 odst. 2 ZOK). Společnost tedy nemůže vydat takový druh akcie, se kterým by nebylo spojeno riziko, že společnost zisku v daném hospodářském období nedosáhne.

- h) cenný papír obchodovatelný, protože je akcie jako cenný papír na řad nebo na majitele obvykle snadno a bez formalit převoditelná.⁴³ Akcie je také cenným papírem investičním (tedy jedním z druhů investičních nástrojů), což vyplývá z ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) ZPTK, podle kterého jsou investičními cennými papíry akcie nebo obdobné cenné papíry, představující podíl na obchodní společnosti nebo jiné právnické osobě. Akcie tedy mohou být obchodovány i na regulovaných trzích.

Akcie jsou zpravidla vydávány ve velkém počtu jako zastupitelné cenné papíry nebo zastupitelné zaknihované cenné papíry.⁴⁴

2.4 Funkce akcie jako cenného papíru

Právní teorie rozeznává určité druhy funkcí, které cenné papíry plní. Obecně se tyto funkce dělí do dvou skupin, a to na funkce ekonomické a funkce právní.⁴⁵

Z ekonomického hlediska vykonává akcie především funkci mobilizační. Akcie slouží k tomu, že se majetek jedné skupiny osob přesouvá v důsledku splacení emisního kurzu k jiným osobám, které chtějí podnikat prostřednictvím akciové společnosti, ale nedisponují k tomu potřebnými zdroji (tj. dochází tak k mobilizaci kapitálu).⁴⁶

⁴³ Ale zákon umožňuje převoditelnost akcie značně omezit. O formě akcie a omezení převoditelnosti pojednává blíže kapitola 6.

⁴⁴ Zastupitelné cenné papíry jsou definovány v § 516 NOBČZ. Z tohoto ustanovení vyplývá, že akcie, které jsou zastupitelnými cennými papíry, musí být vydány stejnou společností ve stejné formě a musí z nich plynout stejná práva. Zaknihované akcie jsou zastupitelné, jestliže je vydala stejná společnost, plynou z nich stejná práva a mají-li stejnou formu (§ 525 odst. 1 NOBČZ). Požadavek formy v NOBČZ u zaknihovaných cenných papírů uveden obecně není, protože NOBČZ u nich formu nerozlišuje. O formě zaknihovaných akcií pojednává blíže kapitola 6.4.

⁴⁵ Viz KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 16; PŘIBYL, Zdeněk. *Základy práva cenných papírů*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995, s. 21-24.

⁴⁶ Společnost tak může oslovit veřejnost při zvýšení základního kapitálu, jestliže umožní upsání akcií na základě veřejné nabídky (§ 480 a násl. ZOK).

Akcie plní také právní funkce, z tohoto pohledu se podle mého názoru dají rozeznat tři funkce. První z nich je funkce průkazní, která je spatřována v tom, že akcie je důkazem o existenci právního poměru mezi akcionářem a společností. Další funkcí je funkce legitimační, spočívající v tom, že se akcionář se prokazuje při výkonu svých práv vůči společnosti předložením akcie.⁴⁷ Třetí funkcí je funkce liberační, která usnadňuje plnění společnosti, jež není povinna zkoumat, zda výkon akciových práv umožnila oprávněné osobě, pokud jí předloží akcii.⁴⁸

2.5 Práva spojená s akcií

Akcie, stejně jako každý jiný druh cenného papíru, je charakterizována právním poměrem, který je do ní inkorporován. Jak již bylo uvedeno, základem akcie je tak právní poměr mezi akcionářem a akciovou společností, který je definován zákonem a obsahem stanov. Soubor práv akcionáře zahrnuje kromě již zmíněných základních akcionářských práv také práva další. Všechna práva ze zákona vtělená do akcie lze rozdělit do dvou hlavních kategorií: na práva majetková a práva nemajetková.⁴⁹

Mezi majetková práva spojená s akcií patří zejména právo na podíl na zisku či na likvidačním zůstatku, ale také právo na přednostní úpis nových akcií při zvýšení základního kapitálu (§ 484 ZOK), právo na přednostní získání prioritních nebo výměnných dluhopisů (§ 292 ZOK) či právo na odkup akcií za podmínek § 395 ZOK.

Nemajetkovými právy spojenými s akcií se v první řadě rozumí právo účastnit se na řízení společnosti, jehož jednotlivými složkami jsou zejména právo účastnit se valné hromady, právo požadovat vysvětlení, právo hlasovat na valné hromadě či právo předkládat návrhy a protinávrhy. Mezi další práva nemajetkové povahy, která jsou ze

⁴⁷ Funkci průkazní ani funkci legitimační nemohou vykonávat zaknihované akcie a akcie imobilizované, kde tyto funkce může do jisté míry vykonávat výpis z příslušné evidence, která však není cenným papírem. Viz VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry: transparentnost korporátních struktur společností*. Praha: Auditorium, 2013, s. 71. Vzhledem k povinnosti vydat akcie na majitele pouze jako zaknihované nebo jako imobilizované cenné papíry, lze konstatovat, že důkazní a legitimační funkci vykonávají pouze listinné akcie na jméno, ohledně kterých ovšem platí vyvratitelná domněnka, že jejich vlastníkem je osoba zapsaná v seznamu akcionářů.

⁴⁸ U akcií zaknihovaných a imobilizovaných tuto funkci plní opět pouze výpis z dané evidence. Pokud společnosti předloží určitá osoba listinou akcií na jméno, a této osobě bude svědčit nepřetržitá řada rubopisů, popř. prokáže své vlastnické právo k akcií jinak, pak není akciová společnost povinna přezkoumávat, zda té osobě dané vlastnické právo skutečně svědčí. To samé platí, pokud se taková osoba prokáže výpisem z výše zmíněných evidencí. Společnost však nemůže umožnit výkon akcionářských práv osobě, o které ví nebo o které je jí prokázáno, že vlastníkem dané akcie není. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000.

⁴⁹ Viz ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, s. 116.

zákona s akcií spojena, je možné zařadit právo podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (§ 428 ZOK).

Určitá zvláštní práva náleží každému akcionáři, pokud dosáhne souhrnná jmenovitá hodnota jím vlastněných akcií určitého podílu základního kapitálu, popř. pokud vlastní alespoň určitý počet kusových akcií (§ 365 a násl. ZOK). Tyto práva jsou označena jako práva kvalifikovaných akcionářů. Jde o právo žádat svolání valné hromady, popř. ji i svolat, dále právo určovat pořad jednání valné hromady a právo požadovat na dozorčí radě přezkoumání výkonu působnosti představenstva.

Zcela zvláštním právem, které reguluje vztahy mezi akcionáři a společností, je právo akcionáře požadovat, aby společnost zacházela za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně (§ 244 ZOK).

2.6 Akcie přijaté k obchodování na regulovaném trhu

U akcií, které byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu, je potlačena jejich povaha účastnického cenného papíru. Namísto toho je základem charakteristiky takových akcií schopnost přinášet investiční příjmy.⁵⁰

Společnost může podat žádost k přijetí akcií k obchodování na regulovaném trhu poté, co valná hromada přijme příslušné rozhodnutí [§ 421 odst. 2 písm. i) ZOK].

V případě, že akcie mají být obchodovány na oficiální části regulovaného trhu, musí splňovat určité požadavky vyplývající z § 65 ZPTK, které se týkají jejich převoditelnosti, grafického provedení a označení.⁵¹ Všechny akcie přijaté k obchodování na oficiálním trhu musí mít stejnou jmenovitou hodnotu.

⁵⁰ KOTÁSEK a kol. 2014, op. cit., s. 84.

⁵¹ O těchto zvláštních požadavcích je pojednáno v rámci příslušných kapitol, které se věnují náležitostem, formě a podobě akcie.

3. Vydání akcie

Vydáním cenného papíru se označuje okamžik, kdy dojde k inkorporaci práv a povinností do listiny. Z listiny, která byla do té doby jen hmotnou movitou věcí, a k níž sice mohla vznikat práva (jako např. právo vlastnické), ale se kterou nebyla žádná práva spojena, se stane cenný papír, pro který je právě charakteristické sepětí hmotného substrátu a práv v něm inkorporovaných. Proces vydání cenného papíru tedy spočívá v tom, že skripturní akt provedený na listině za určitých podmínek vede ke spojení práv s touto listinou. Otázka, za jakých podmínek k tomu dochází (tj. na základě jaké právní skutečnosti), zaměstnávala právní teorii po dlouhou dobu, ale nikoli bezvysledně: za účelem jejího zodpovězení bylo vytvořeno teorií několik.⁵²

3.1 Teorie vydání cenného papíru

Jednou z teorií, která vysvětluje vydání cenného papíru, je i teorie domnělého práva. Tato teorie zdůrazňuje odpovědnost emitenta a chrání tak dobrou víru nabyvatele cenného papíru tím, že spočívá na právní domněnce, podle které je cenný papír vydán, ačkoliv smlouva o jeho vydání je neplatná nebo zcela chybí, jestliže byl nabyvatel v dobré víře, že nabývá řádně vydaný cenný papír.

Z teorie domnělého práva vychází i obecná úprava vydání cenného papíru, která je obsažena v § 520 a 521 NObčZ.⁵³ Podle ust. § 520 odst. 1 NObčZ je cenný papír vydán dnem, kdy splňuje náležitosti pro něj stanovené zákonem či jiným právním předpisem, a zároveň se stane majetkem prvního nabyvatele. Dále je normováno, že pokud byl nabyvatel v dobré víře, že nabývá řádně vydaný cenný papír, dojde k vydání cenného papíru i navzdory tomu, že nebyly dodrženy náležitosti postupu při vydání cenného papíru, nebo že se cenný papír nestal vlastnictvím prvního nabyvatele stanoveným způsobem.

⁵² Mezi základní teorie vydání cenného papíru patří teorie kreační, která považuje vydání cenného papíru za jednostranné právní jednání, a teorie smluvní, podle které je třeba k vydání cenného papíru dvoustranného právního jednání. Blíže k tématu viz KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 53-58; PŘIBYL, Zdeněk. 1995, op. cit., s. 45-48.

⁵³ Z této teorie vycházela i úprava vydání cenného papíru obsažená v § 5 odst. 4 a 5 ZCP, která byla do našeho právního řádu zavedena novelou, kterou provedl zákon č. 308/2002 Sb.

3.2 Postup při vydání akcie

Akciová společnost nemůže vydat akcie dříve, než sama vznikne jako subjekt, kterému je přiznána právní osobnost. Předpokladem ke vzniku akciové společnosti je její založení spočívající v tom, že osoby označované jako zakladatelé přijmou stanovy, které vymezují základní vlastnosti budoucí společnosti.⁵⁴

Ve stanovách musí být mimo jiné uvedeno, jaká je výše základního kapitálu společnosti⁵⁵, počet akcií, které společnost vydá, a jejich jmenovitá hodnota.⁵⁶ Dále stanovy obligatorně obsahují i údaje o tom, kolik akcií upíše ten který zakladatel, a za jaký emisní kurz. Ve stanovách musí být také určeno, jakým způsobem a v jaké lhůtě musí být emisní kurz splacen [§ 250 odst. 3 písm. a) ZOK]. Emisním kurzem je peněžní částka, za kterou je akcie upsána, přičemž platí, že nesmí být nižší než jmenovitá hodnota akcie. V případě, že je emisní kurz vyšší než jmenovitá hodnota akcie, pak je tento rozdíl tvořen tzv. emisním áziem. K tomu, aby založení společnosti bylo účinné, je vyžadováno, aby každý zakladatel splatil případné emisní ážio a v souhrnu alespoň 30 % jmenovité hodnoty upsaných akcií v době určené ve stanovách (§ 253 odst. 1 ZOK). Pokud jsou tyto podmínky splněny, lze podat návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku, přičemž okamžikem jejího zápisu dojde ke vzniku společnosti.

Po vzniku společnosti je možné přistoupit k vydání akcií, pokud ovšem byl zcela splacen jejich emisní kurz.⁵⁷ Zakladatelé společnosti se však stávají akcionáři už okamžikem vzniku společnosti, a to bez ohledu na to, zda jim byly vydány akcie nebo nikoli.⁵⁸ Do doby než dojde k vydání akcie, může podíl akcionáře existovat jen jako soubor práv a povinností mezi akcionářem a společností, případně stanovy mohou určit, že tyto práva a povinnosti budou vtělena do cenného papíru.⁵⁹ V prvním případě zákon

⁵⁴ Zákon o obchodních korporacích neumožňuje tzv. sukcesivní založení akciové společnosti. Veškerý základní kapitál společnosti tak musí být upsán zakladateli. Stanovy mají charakter smlouvy *sui generis*.

⁵⁵ Základní kapitál definuje § 30 ZOK jako součet jmenovitých či účetních hodnot všech akcií (viz § 15 odst. 1 ZOK).

⁵⁶ Legální definice jmenovité hodnoty zákon o obchodních korporacích neobsahuje. Výkladem lze dovodit, že jmenovitá hodnota je peněžní částka uvedená na akcii, která vyjadřuje, na kolik se tato akcie podílí na základním kapitálu. Součet jmenovitých hodnot všech akcií musí tvořit základní kapitál.

⁵⁷ Není nutné, aby akcionář splatil emisní kurz všech upsaných akcií, k tomu, aby mu byly některé akcie vydány. Právo na vydání akcie vzniká při splacení každého kusu akcie. Viz § 248 odst. 2 ZOK.

⁵⁸ Tím se projevuje povaha akcie jako nedokonalého cenného papíru.

⁵⁹ Zde tedy zákon o obchodních korporacích zavádí oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku (viz § 168 odst. 3 ObchZ) novou koncepci, podle které nemusí společnost vydat zatímni listy obligatorně. Zákonodárce tím správně reagoval faktický stav, kdy řada společností v přechodném období vydávání

označuje tento soubor práv a povinností jako „*nesplacenou akcii*“.⁶⁰ Nesplacená akcie může být převedena podle ustanovení o postoupení smlouvy, přičemž odlišně od obecné úpravy není souhlas společnosti k převodu vyžadován.⁶¹ Pokud stanovy určí, že práva a povinnosti akcionáře budou do splacení emisního kurzu vtěleny do cenného papíru, jde o tzv. zatímní list, jenž může být vydán jen jako cenný papír na řad.⁶² Na nesplacené akcie a na zatímní listy se použijí ustanovení zákona o obchodních korporacích o akciích, ledaže to vylučuje povaha takových ustanovení nebo zákon stanoví jinak.

Pokud byl celý emisní kurz akcie splacen, může společnost přistoupit k vydání takové akcie. Zda ovšem společnost má nejen právo ale i povinnost vydat akci, zákon výslovně nestanoví.⁶³ K tomu lze uvést, že § 256 odst. 3 a 4 ZOK spíše naznačuje, že společnosti taková povinnost uložena není a vydání akcie je pouze jednou z možných alternativ.⁶⁴ Přesto se právní teorie kloní k závěru, že zákonodárce neměl v úmyslu ponechat vydání akcií pouze na volné úvaze společnosti. Existence povinnosti vydat splacené akcie se dovozuje zejména ze základní charakteristiky akciové společnosti jakožto společnosti, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií (§ 243 odst. 1 ZOK).⁶⁵ Ustanovení § 256 odst. 3 ZOK je tedy právní teorií chápáno tak, že jeho účelem je pouze ujistit akcionáře, že nepozbyl žádné ze svých práv, ačkoliv mu akcie po splacení emisního kurzu nebyla vydána.

Společnost také může přistoupit k vydání akcií po zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií (§ 474 násl. ZOK). V takové případě jsou vlastnosti budoucích akcií definovány v příslušném usnesení valné hromady. V tomto případě je možné akcie

zatímních listů stejně opomíjela. Důvodem byla především snaha ušetřit náklady, které by vznikly vydáním cenného papíru, jehož existence beztak neměla mít delšího trvání. Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, II. sv., s. 1196.

⁶⁰ Podle mého názoru se nejedná o vhodně zvolené označení. Pojem „nesplacená akcie“ může vzbuzovat mylnou představu, že jde o zvláštní druh cenného papíru.

⁶¹ Postoupení smlouvy je upraveno v § 1895 a násl. NOBčZ. Převodce nesplacené akcie ručí společností za dluhy, které tím byly na nabyvatele převedeny (§ 256 odst. 2 a 285 odst. 3 ZOK).

⁶² Náležitosti zatímního listu upravuje § 285 ZOK. Zatímní list nahrazuje všechny dosud nesplacené akcie, k jejichž splacení se akcionář zavázal. Převodce zatímního listu ručí společností za dluhy, které se zatímním listem byly na nabyvatele převedeny.

⁶³ V zákoně o obchodních korporacích tedy nejsou obsažena ustanovení obdobná § 168 odst. 3 a 176 odst. 6 ObchZ, ze kterých vyplývala povinnost společnosti vydat akcie po splacení jejich emisního kurzu.

⁶⁴ Z § 256 odst. 3 a 4 ZOK vyplývá, že pokud dojde ke splacení emisního kurzu akcie, je nehmotný akciový podíl dále nazýván jako „nevydaná akcie“ a platí pro něj stejný režim jako pro nesplacenou akcii.

⁶⁵ Viz ČECH, Petr. *Akcie po rekodifikaci. Právní rádce*. 2012, s. 35; BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1197.

vydat až po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku a po splacení celého emisního kurzu.

Akcie, které jsou cennými papíry, jsou tak vydány okamžikem, kdy obsahují náležitosti vyžadované zákonem⁶⁶ a stanou se vlastnictvím akcionáře, který je upsal, a to zpravidla tak, že společnost akcie novému vlastníkovi předá.⁶⁷ Jak vyplývá z § 521 NOBČZ, byl-li nabyvatel v dobré víře, že nabývá řádně vydanou akcií, je akcie vydána i přesto, pokud nebyly dodrženy všechny náležitosti výše uvedeného postupu (např. akcie byla emitována, i když ještě nedošlo k zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku),⁶⁸ nebo se akcie nestala vlastnictvím osoby, která do splacení emisního kurzu vykonávala této akcií odpovídající práva.

V případě, že společnost má emitovat zaknihované akcie, dochází k jejich vydání okamžikem, kdy jsou připsány na příslušné majetkové účty⁶⁹ vedené v centrální a navazující evidenci zaknihovaných cenných papírů.⁷⁰ Pokud dojde k zápisu zaknihované akcie na nesprávný majetkový účet, je přesto zaknihována akcie vydána a akcionář, na jehož majetkový účet měla být akcie zapsána, se může domáhat jejího připsání.⁷¹

3.3 Kusová akcie

Zákon o obchodních korporacích umožnil, aby poprvé v našem právním řádu mohla akciová společnost vydat akcie, které nemají jmenovitou hodnotu a které představují stejné podíly na základním kapitálu společnosti.⁷² Tyto akcie zákon

⁶⁶ Náležitostmi akcie je třeba rozumět jednak údaje, které musí být povinně uvedeny na akci, dále náležitosti emitenta, což znamená, že akci může vydat jen existující akciová společnost a nakonec náležitosti kladené na formu akcie. Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1190.

⁶⁷ Výjimku tvoří vydání imobilizované akcie. O vydání imobilizovaných akcií pojednává blíže kapitola 7.1.

⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1194.

⁶⁹ Čísla majetkových účtů, na které mají být zaknihované akcie vydány, musí být obsažena ve stanovách [§ 250 odst. 2 písm. h) ZOK].

⁷⁰ O evidenci zaknihovaných cenných papírů pojednává blíže kapitola 5.3.

⁷¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. Cdo 4272/2011.

⁷² V právní teorii se rozlišují dva typy akcií bez jmenovité hodnoty. Prvním typem jsou tzv. akcie s nevyjádřenou jmenovitou hodnotou, u nichž lze jmenovitou hodnotu dopočítat vydělením základního kapitálu počtem těchto akcií. Druhým typem jsou tzv. pravé akcie bez nominální hodnoty, které může vydat jen akciová společnost, která základní kapitál netvoří nebo jejíž akcie nejsou na výši základního kapitálu závislé. Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že kusové akcie jsou prvním typem. Z čl. 8 Druhé směrnice Rady č. 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 (dále jen „Druhá směrnice“) navíc vyplývá nepřímý zákaz vydávat pravé akcie bez jmenovité hodnoty. Viz KOŽIAK, Jaromír. Akcie bez nominální hodnoty - finská cesta. *Obchodní právo*. 2010, č. 8, s. 8-9.

označuje jako akcie kusové (§ 275 ZOK). Vzhledem k tomu, že kusové akce nemají jmenovitou hodnotu, nemůže být jejich vydání podmíněno splacením jmenovité hodnoty.⁷³ K tomu, aby bylo možné vydat kusovou akcii, je třeba splatit její účetní hodnotu (popř. i emisní ážio), která se určí tak, že se základní kapitál společnosti vydělí počtem kusových akcií. (§ 247 odst. 2 ZOK).

Společnost si musí vybrat, zda emituje kusové akcie nebo akcie se jmenovitou hodnotou, ale vydat obojí akcie najednou nesmí, jak vyplývá z ustanovení § 257 odst. 2 ZOK. Výhodnost kusových akcií se projevuje v tom, že na nich není třeba vyznačovat změnu jmenovité hodnoty při zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti nebo změnu způsobenou přechodem na jinou měnu (např. v souvislosti se vstupem do eurozóny)⁷⁴. Kusové akcie také umožňují společnosti provést snížení základního kapitálu i bez toho, aby společnost musela akcie stahovat z oběhu nebo žádat po akcionářích předložení akcií kvůli vyznačení změny jmenovité hodnoty. Podle § 257 odst. 3 ZOK platí, že na jednu kusovou akcii připadá jeden hlas, ledaže stanovy připustí vydání akcií s rozdílnou vahou hlasů.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje jen minimum ustanovení, která by se dále týkala přímo kusových akcií.⁷⁵ Nikde v zákoně také není výslovně upraven proces proměny akcií se jmenovitou hodnotou na akcie kusové.⁷⁶

⁷³ Podle § 257 odst. 4 ZOK se nepoužijí ustanovení zákona týkající se jmenovité hodnoty, jestliže společnost vydala kusové akcie.

⁷⁴ Viz ČECH, Petr. Akcie ve víru rekonstrukce aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 10, s. 300.

⁷⁵ Navíc v zákoně o obchodních korporacích lze najít i ustanovení, která existenci kusových akcií ignorují. Podle § 492 odst. 1 ZOK podá představenstvo návrh na zápis nové výše základního kapitálu po splacení alespoň 30 % jmenovité hodnoty nově upsaných akcií. Záměrem zákonodárce jistě nebylo tím umožnit společnosti, která vydala kusové akcie, podat návrh na zápis bez toho, aby byla splacena odpovídající část jejich účetní hodnoty, ale na rozdíl od § 253 odst. 1 ZOK zde účetní hodnota uvedena není.

⁷⁶ Tvůrci zákona s možností přeměny akcií se jmenovitou hodnotou na kusové akcie nepočítali. Viz HAVEL, Bohumil. Poznámky k článku P. Čecha. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 10, s. 303.

4. Samostatně převoditelná práva

Z definice cenného papíru podle § 514 NObčZ vyplývá, že podstatou cenného papíru je vtělení práv do listiny takovým způsobem, že je lze převést a uplatnit pouze spolu s touto listinou. I u zaknihovaných cenných papírů platí, že změnou zápisu v příslušné evidenci dochází k převodu celého souboru práv, který tvoří obsah zaknihovaného cenného papíru.

V případě akcie ale zákonodárce dospěl závěru, že je vhodné, aby tento princip celistvosti cenného papíru byl prolomen. Koncepti tzv. samostatně převoditelných práv, které lze za určitých podmínek od akcie oddělit, obsahoval už obchodní zákoník. Ustanovení § 156a odst. 1 ObchZ zavedlo pravidlo, že převodem akcie se převádí všechna práva s akcií spojená, ale jen pokud zákon nestanoví jinak. Druhý odstavec téhož ustanovení pak uváděl taxativní výčet práv, která bylo možné samostatně převádět. Jednalo se o právo na vyplacení dividendy, přednostní právo na upisování akcií a prioritních dluhopisů a právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku.

Zákon o obchodních korporacích přinesl výrazně svobodnější koncepci samostatně převoditelných práv, což se projevuje ve dvou rovinách. Za prvé, výčet samostatně převoditelných práv už není taxativní. Mimo práva na vyplacení podílu na zisku, přednostního práva na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů a práva na podíl na likvidačním zůstatku se nově připouští, aby bylo možné od akcie oddělit také každé obdobné majetkové právo, pokud tak určí stanovy (§ 281 odst. 2 ZOK). Zákon nedefinuje, jaká práva se tím mají na mysli, přičemž podle slov důvodové zprávy se výklad pojmu „jiná obdobná majetková práva“ ponechává zcela na právní teorii.⁷⁷ Důvodová zpráva alespoň naznačuje, že se tím myslelo zejména na zvláštní majetková práva spojená s nepojmenovanými druhy akcií. Ustanovení § 281 odst. 4 ZOK pak výslovně zakazuje samostatný převod hlasovacího práva, což je dle mého názoru poněkud nadbytečné, protože si lze jen těžko představit ospravedlnitelný výklad, který by podřadil hlasovací právo pod pojem obdobných majetkových práv. Avšak zákonodárce se rozhodl raději přímo vyjádřit svůj nesouhlas s možností převádět hlasovací právo odděleně od akcie a předešel tak možným výkladovým sporům. Druhý posun oproti obchodnímu zákoníku se týká charakteru samostatně převoditelných práv.

⁷⁷ Viz HAVEL, Bohumil. 2012, op. cit., s. 130.

Zatímco obchodní zákoník odmítal, aby bylo možné od akcie oddělit práva s ní spojená v jejich obecné podobě,⁷⁸ a umožňoval pouze oddělení jednotlivých pohledávek akcionáře vůči společnosti, kterým muselo předcházet konkrétní rozhodnutí valné hromady, zákon o obchodních korporacích toto pojetí opustil.

4.1 Jednotlivá samostatně převoditelná práva

Právo na podíl na zisku za konkrétní účetní období je možné oddělit od akcie ode dne, kdy valná hromada rozhodla o jeho výplatě (§ 352 odst. 1 ZOK). Toto právo může být převáděno samostatně nebo může být inkorporováno do kupónu.⁷⁹ V tomto ohledu se proti úpravě obsažené v obchodním zákoníku nic nezměnilo. Nově ovšem zákon o obchodních korporacích umožňuje oddělit od akcie i právo na podíl na zisku v jeho abstraktní podobě, které se vztahuje na zisk za všechna budoucí období. Právní teorie však nezastává jednotný názor na to, jakým způsobem lze takové právo od akcie oddělit.⁸⁰

První koncepce, se kterou se lze setkat, vychází z výkladu ust. § 352 ZOK. Jak vyplývá z § 352 odst. 1 ZOK, právo na podíl na zisku je samostatně převoditelné ode dne, kdy valná hromada rozhodla o jeho výplatě. Ustanovení § 352 odst. 2 ZOK pak připouští vtělit toto právo do kupónu. Klíčové je ustanovení § 352 odst. 3 ZOK, které umožňuje vydání kupónu ještě před rozhodnutím o rozdělení zisku za účetní období, k němuž se kupón vztahuje. Pokud tak společnost učiní, pak se ustanovení § 352 odst. 1 ZOK nepoužije. Z toho někteří autoři vyvozují závěr, že se tak otevírá cesta k tomu, aby společnost mohla vydat zvláštní cenný papír, tzv. dividendový kupón⁸¹, do kterého lze vtělit právo na podíl na zisku v jeho abstraktní podobě, a který by bylo možné předložit

⁷⁸ Toto pojetí samostatně převoditelných práv kritizoval už K. Eliáš. Tento autor uvádí k zákazu převádět právo na podíl na zisku v jeho obecné podobě: „*Leč i tak se klade otázka, k čemu je to dobré. Mohu-li si koupit úrodu z pole za nejbližších deset let nebo dát si postoupit právo na nájemné z domu na dobu svého života, jeví se restrikce u práva na dividendu jako nepřiměřená. Její odůvodnění blíže nezdůvodněnou potřebou transparentnosti se jako dostatečné nejeví.*“ ELIÁŠ, Karel in: ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 279.

⁷⁹ Náležitosti kupónu jsou upraveny v § 523 NOBčZ. Kupón lze vydat pouze jako cenný papír na doručitele. Kupóny se vydávají v kupónovém archu. Součástí kupónového archu může být tzv. talón, vyplývá z něho právo na vydání nového kupónového archu. Talón ale není cenný papírem.

⁸⁰ Lze se také setkat i s názorem, že ani zákon o obchodních korporacích neumožňuje oddělení práv od akcie v jejich obecné podobě. I. Štenglová dospívá k závěru, že právo na výplatu dividendy za budoucí období převést samostatně nelze. Viz ŠTENGLOVÁ, Ivana in: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 474.

⁸¹ KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 68.

k uplatnění tohoto práva kdykoliv, pokud valná hromada rozhodne o výplatě podílu na zisku akcionářům. Podle mého názoru lze této koncepci vytknout určité vady. Za prvé, zákon o obchodních korporacích v ust. § 352 odst. 3 výslovně hovoří o kupónu, který je pojmenovaným druhem cenného papíru, a tedy platí, že jeho náležitosti stanoví zákon. Kupón je tak upraven v § 523 NObčZ. Jednou z povinných náležitostí kupónu podle § 523 odst. 2 písm. c) ZOK je i údaj o datu a místě uplatnění práva na výnos. Není mi pak zcela jasné, jak by dividendový kupón, který v sobě inkorporoval právo na zisk za všechna budoucí období, mohl tomuto požadavku dostát. Podle mého názoru nelze vydat dividendový kupón ani jako nepojmenovaný cenný papír, protože ustanovení § 352 odst. 2 ZOK hovoří výslovně u kupónu. Zřejmě tato koncepce počítá s tím, že dividendový kupón bude platně vydán, i když na něm uvedený údaj o datu a místě na uplatnění práva na zisk bude zcela formální, tedy neodpovídající skutečnosti.⁸²

Druhá koncepce spočívá v odlišném přístupu k tomuto problému. Z této koncepce vyplývá, že převod práva na podíl na zisku za budoucí období byl by uskutečnitelný, pokud by jej stanovy v souladu s § 281 odst. 2 ZOK povolily. Tedy tento přístup počítá s tím, že pod pojem „jiné obdobné majetkové právo“ lze podřadit i právo na podíl na zisku v jeho obecné podobě.⁸³ Jak už bylo uvedeno, zákonodárce se rozhodl, že tento pojem nebude blíže definovat a ponechal tak prostor pro různé výklady.

Odpověď na otázku, která z těchto koncepcí zvítězí, popř. zda bude možné oddělit právo na zisk v obecné podobě oběma výše popsány způsoby, podá až budoucí judikatura. Ta však zřejmě také může dospět k závěru, že úmyslem zákonodárce nebylo umožnit oddělení práva na zisk za budoucí období, a vyloučit koncepcie obě.

Přednostní právo na upisování akcií a na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů je možné v jeho konkrétní podobě samostatně převádět ode dne, kdy valná

⁸² K povinnosti uvést na kupónu datum a místo uplatnění práva na zisk J. Pauly uvádí: „Je ovšem nutné připustit, že někdy zcela konkrétní datum uplatnění práva na výnos nelze přesně určit; tak je tomu typicky u akcií. Nelze tedy vyloučit, že toto datum bude v kupónu vymezeno pouze obecně. [...] jako esenciální náležitost kupónu zákon zakotvuje konečně též míst k uplatnění práva na výnos. Toto místo je rovněž rozumné vymežit obecně (např. jako sídlo emitenta)“. PAULY, Jan in: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1239.

⁸³ Viz ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce.* 2012, č. 10, s. 36.

hromada rozhodla o zvýšení základního kapitálu (§ 486 odst. 1 ZOK),⁸⁴ resp. ode dne kdy valná hromada rozhodla o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů (§ 292 odst. 1 ZOK). Samostatně převoditelná přednostní práva mohou být také vtělena do zvláštního cenného papíru, kterým je opční list.⁸⁵ Jestliže by byl přípustný závěr, že pod pojem jiná obdobná majetková práva lze podřadit právo na podíl na zisku v jeho obecné podobě, pak by zřejmě pod tento pojem bylo možné podřadit i tato přednostní práva a samostatně je převádět i v jejich abstraktní podobě.

Právo na podíl na likvidačním zůstatku je samostatně převoditelné ve své obecné podobě a to ode dne, kdy společnost vstoupila do likvidace, ledaže stanovy určí jinak (§ 549 odst. 1 ZOK). Zákon zde výslovně poskytuje prostor společnosti, aby ve stanovách upravila okamžik, od kterého je možné právo na podíl na likvidačním zůstatku převádět.⁸⁶ Zvláštní druh cenného papíru, do kterého by bylo možné inkorporovat právo na podíl na likvidačním zůstatku, není v zákoně upraven. To ale nebrání tomu, aby společnost ve stanovách určila náležitosti nepojmenovaného druhu cenného papíru, který by pak mohla emitovat právě za tímto účelem.

Jakým způsobem nebo k jakému okamžiku lze od akcie oddělit jiná obdobná majetková práva, zákon o obchodních korporacích pochopitelně nestanoví. Pokud se tedy společnost rozhodne, že ve stanovách umožní od akcie oddělit některá z takových práv, pak budou také muset stanovy obsahovat podrobnější podmínky, za kterých lze toto oddělení uskutečnit. Je také možné, aby stanovy povolily inkorporaci jiného obdobného majetkového práva do kupónu či jiného nepojmenovaného cenného papíru, jehož náležitosti stanovy vymezí, a který společnost následně za tímto účelem vydá.

4.2 Způsob převodu samostatně převoditelných práv

Existuje několik způsobů, kterými je možné realizovat převod samostatně převoditelných práv. Pokud bylo samostatně převoditelné právo inkorporováno do zvláštního cenného papíru, pak je možné toto právo převádět jen spolu s tímto cenným papírem. V případě, že jde o samostatně převoditelné právo spojené se zaknihovanou

⁸⁴ Pokud je omezena převoditelnost akcií, ke kterým převodní právo náleží, pak stejné omezení platí i pro převod přednostního práva. Pokud však na jednu dosavadní akcii nepřipadá jedna nová akcie, pak je přednostní právo vždy volně převoditelné. Viz ust. § 486 odst. 2 ZOK.

⁸⁵ Náležitosti opčního listu upravuje ust. § 295 a násl. ZOK. Opční list je možné vydat jen jako cenný papír ve formě na doručitele, případně také jako zaknihovaný cenný papír.

⁸⁶ Obchodní zákoník povoloval oddělit právo na podíl na likvidačním zůstatku až ode dne, k němuž byl schválen návrh na rozdělení likvidačního zůstatku (§ 220 odst. 1 ObchZ).

akcií, pak lze na příkaz společnosti toto právo zaknihovat. Na vydání a převod zaknihovaného samostatně převoditelného práva se aplikují stejná pravidla, jako na vydání a převod zaknihovaného cenného papíru.

Pokud nedošlo k inkorporaci samostatně převoditelného práva do cenného papíru nebo k jeho zaknihování, může se jeho převod uskutečnit na základě smlouvy o postoupení pohledávky (§ 1879 a násl. NObčZ). Zákon nevyžaduje pro smlouvu o postoupení pohledávky písemnou formu. Jak vyplývá z ust. § 1882 odst. 1 NObčZ, dokud převodce o postoupení samostatně převoditelného práva nevyrozumí společnost, nebo dokud nový nabyvatel samostatně převoditelného práva postoupení společnosti neprokáže, může společnost se své povinnosti zprostit tím, že splní převodci, nebo se s ním jinak vyrovná.

Důležité pravidlo obsahuje § 282 odst. 3 ZOK, který stanoví, že převod⁸⁷ a oddělení samostatně převoditelného práva se vyznačí na akcii nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů. Účelem takového záznamu je zejména upozornit budoucího nabyvatele akcie na skutečnost, že s akcií nejsou spojena všechna práva, která by jinak byla do akcie vtělena na základě zákona a stanov. Jak vyplývá z § 264 odst. 3 ZOK, oddělení nebo převod samostatně převoditelného práva se také zapíše do seznamu akcionářů.

⁸⁷ Právní teorie dovodila, že na akcii má být vyznačena identifikace převedeného práva, datum převodu a podpis. Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1282.

5. Listinné a zaknihované akcie

Změna ohledně pojetí cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru, která byla zmíněna už v kapitole 2.1, se projevila i v úpravě akcie. V zákoně o obchodních korporacích tak nenalezneme obdobu ust. § 155 odst. 2 ObchZ, které rozlišovalo mezi akciemi v listinné a v zaknihované podobě.⁸⁸ Jak vyplývá z § 256 odst. 1 ZOK, pojem akcie podle zákona o obchodních korporacích kryje jak akcii jako cenný papír, tak akcii jako zaknihovaný cenný papír. Zákon o obchodních korporacích z tohoto důvodu nepoužívá pojem „*listinná akcie*“, protože by to bylo nadbytečné.⁸⁹ Je-li akcie vydána jako cenný papír, pak může mít podobu jen listinnou. Akcie, které jsou zaknihovanými cennými papíry, označuje zákon o obchodních korporacích v § 275 jako „*zaknihované akcie*“. Zda budou akcie vydány jako cenné papíry nebo jako zaknihované cenné papíry záleží prvotně na zakladatelích společnosti, jelikož údaj o tom, zda společnost vydá zaknihované akcie, je povinnou náležitostí stanov [§ 250 odst. 2 písm. c) ZOK].⁹⁰

V této práci ale nadále používám pro akcie, které byly vydány jako cenný papír, označení „*listinné akcie*“, a to za účelem lepší srozumitelnosti textu.

5.1 Listinné akcie

Listinná akcie je cenným papírem, jako taková má tedy charakter věci hmotné. Hmotnou složku listinné akcie tvoří listina, přičemž ze zákona nevyplývají žádné požadavky, které by určovaly její charakteristiku. Listinou ve smyslu § 514 NOBčZ tak může být i např. kus kůže, plastová či kovová destička nebo jakýkoliv jiný materiál, pokud na něm bude možné vytvořit trvalý zápis.⁹¹ Stejně tak zákon mlčí o způsobu, jakým může být písemný záznam na listině proveden, takže ačkoliv bude zápis v současné době vyhotoven s největší pravděpodobností pomocí výpočetní techniky,

⁸⁸ Přesto ust. § 263 odst. 3 ZOK o podobě akcií hovoří.

⁸⁹ Výjimečně je pojem „*listinná akcie*“ použit v ustanovení § 349 ZOK.

⁹⁰ Ze zvláštních zákonů vyplývají v tomto ohledu pro určité zvláštní druhy akciové společnosti jistá omezení. Např. podle § 20 odst. 1 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech může autorizovaná společnost vydat pouze zaknihované akcie. Podle § 20 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách smí banka vydat akcie, se kterými je spojeno hlasovací právo, jen jako zaknihované. Obdobné pravidlo stanoví § 6 odst. 5 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, pro akcie vydané pojišťovnou nebo zajišťovnou.

⁹¹ Zajímavou úvahu předkládá R. Marek, když se ptá, zda by se o cenný papír (např. i o akcii) jednalo v případě, pokud by šlo o zápis provedený elektronickou tužkou na tablet v nějaké formě zabezpečené pro trvalé zachování. MAREK, Radan in: JEŽEK, Václav, MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2.

teoreticky by bylo možné se setkat i s platně vydanou listinou akcií, na které by byl skripturní akt napsán rukou. Rozhodnutí o podobě, velikosti a provedení listiny je tak ponecháno na svobodné volbě emitenta akcie, kterým je společnost.

Tato volná pravidla platí ale pouze pro tzv. „*akcie soukromé emise*“⁹², tedy pro akcie, u kterých se nepočítá s tím, že by měly být předmětem obchodu na regulovaných trzích. Přísnější požadavky totiž vztahuje zákon právě na listinné akcie, které mají být přijaty k obchodování na části regulovaného trhu, která je označena jako oficiální trh. Ustanovení § 65 odst. 1 písm. k) ZPKT stanoví, že takové listinné akcie musí být vytištěny v souladu s požadavky kladenými na tisk listinných cenných papírů podle práva státu, ve kterém má emitent sídlo.⁹³ Účelem veřejnoprávní regulace podoby listinných akcií obchodovaných na oficiálním trhu je zvýšený zájem na ochraně těchto akcií před paděláním, čímž je také posilována důvěra obchodujících osob v bezpečnost oficiálního trhu.

Listinná akcie se skládá z tzv. pláště neboli také titru, na jehož líci jsou uvedeny zákonem vyžadované náležitosti. Rub listinné akcie slouží obvykle k provedení rubopisu, popř. zde mohou být uvedeny různé ozdobné prvky nebo otisknuty vybrané části stanov apod. K listinné akci také může být připojen kupónový a talónový arch, pokud společnost přistoupí k vydání kupónů.⁹⁴

Několik akcií je možné nahradit jednou listinou za předpokladu, že se jedná o zastupitelné cenné papíry či zastupitelné zaknihované cenné papíry. Pak půjde o tzv. hromadnou akcii (§ 262 ZOK), která je hromadnou listinou podle § 524 NObčZ. Podle ust. 524 odst. 2 NObčZ má akcionář právo na výměnu hromadné akcie za jednotlivé cenné papíry, přičemž společnost může předem určit podmínky, za kterých lze tuto výměnu uskutečnit. Zákon o cenných papírech vyžadoval, aby podmínky vydání hromadné akcie či její výměny za jednotlivé akcie byly upraveny ve stanovách společnosti ještě před tím, než dojde k jejímu vydání.⁹⁵ Tento požadavek odpadl po

⁹² Avšak akciová společnost má zpravidla zájem na reprezentativním vzhledu akcií a na jejich ochraně před paděláním. Není tak proto neobvyklé, aby i akcie soukromé emise byly vytištěny v tiskárně cenin. ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 128.

⁹³ Tedy musí být vytištěny tiskárnou, která je oprávněna k tisku cenných papírů na základě povolení uděleného Českou národní bankou. Viz KOTÁSEK, Josef a kol. op. cit., s. 74.

⁹⁴ Viz kapitolu 4.1. Vydávání kupónů nebylo doposud v České republice obvyklé. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 535.

⁹⁵ K tomuto závěru dospěla judikatura výkladem ust. § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech v tehdejší znění. Vzhledem k tomu, že z tohoto ustanovení vyplývala pro akciovou společnost povinnost uvést ve stanovách před vydáním hromadné akcie podmínky, za nichž má vlastník hromadné akcie právo na

novele zákona o cenných papírech, kterou provedl zákon č. 134/2013 Sb. Ani z úpravy hromadné akcie podle zákona o obchodních korporacích nevyplývá, že by musely být podmínky vydání hromadné akcie určeny ve stanovách předem.

Zákon o obchodních korporacích zavedl možnost dobrovolné výměny listinných akcií, kterou obchodní zákoník postrádal. Jak vyplývá z ust. § 542 ZOK, společnost může na základě rozhodnutí valné hromady vyzvat akcionáře,⁹⁶ aby jí předložili určité akcie za účelem jejich výměny nebo k vyznačení nových údajů na akcii. Pokud se akcionáři dostanou do prodlení s předložením akcií, pak je představenstvo vyzve způsobem stanoveným pro svolávání valné hromady k tomu, aby akcie odevzdali v přiměřené lhůtě. Přitom je představenstvo upozorní, že pokud tak neučiní, pak budou nepředložené akcie představenstvem prohlášeny za neplatné.⁹⁷

Ustanovení § 543 ZOK pak nově výslovně zakládá akcionáři právo požadovat po společnosti, aby mu vyměnila poškozenou akcii, ale jen za předpokladu, že o pravosti této akcie není pochyb.⁹⁸ Společnost vymění akcii bez zbytečného odkladu po jejím předložení. Zákon pak ukládá společnosti povinnost vrácenou akcii zničit, přičemž na nové akcii musí společnost uvést, že jde o stejnopis zničené akcie.

Poněkud nejasný je význam § 522 NObčZ ve vztahu k listinným akciím. Z tohoto ustanovení totiž vyplývá, že je nově možné vydat cenný papír jakéhokoliv druhu ve více stejnopisech. Před účinností NObčZ bylo možné vydávat ve více stejnopisech jen určité druhy cenných papírů podle zvláštních zákonů.⁹⁹ V případě listinných akcií však skutečnost, že zákon umožňuje kdykoli vydat akcii ve více stejnopisech, postrádá jakýkoliv smysl. Podle mého názoru nebylo úmyslem zákonodárce umožnit vydávání listinných akcií ve více stejnopisech (kromě případů podle § 543 ZOK), ale jde pouze o jeden z příkladů toho, že zvláštní zákony ne vždy zcela logicky navazují na obecnou úpravu cenných papírů.¹⁰⁰ Tvůrci zákona o obchodních korporacích spíše jen opomněli, že § 522 NObčZ může být vztažen i na

její výměnu za jednotlivé listinné akcie, pak za použití argumentu *a minori ad maius* bylo možné dojít k závěru, že společnost musí ve stanovách předem upravit samotnou možnost vydat hromadnou akcii. Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. Cdo 5293/2009.

⁹⁶ Pro přijetí usnesení valné hromady v tomto případě postačí prostá většina hlasů přítomných akcionářů.

⁹⁷ Ust. § 538 ZOK pak ukládá představenstvu povinnost toto prohlášení oznámit způsobem stanoveným pro svolávání valné hromady těm akcionářům, jejichž akcií se neplatnost týká. Současně musí také představenstvo toto oznámení zveřejnit v Obchodním věstníku.

⁹⁸ Jinak by se muselo provést umoření akcie (viz níže).

⁹⁹ Jednalo se o směnky a šeky podle zákona č. 191/1950 Sb.

¹⁰⁰ Dalším takovým příkladem je existence formy zaknihovaných akcií. Viz kapitulu 6.4.

listinné akcie. Zřejmě vhodnější by bylo, kdyby zákon o obchodních korporacích obsahoval ustanovení, které by zakazovalo vydávat listinné akcie ve více stejnopisech kromě zákonem výslovně povolených výjimek.

V případě, že dojde ke ztrátě či zničení listinné akcie,¹⁰¹ musí její vlastník podat návrh na zahájení řízení o jejím umoření.¹⁰² Toto řízení je upraveno v § 303 a násl. zákona č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Jeho podstata náleží v tom, že soud usnesením vyzve každého, aby ve lhůtě jednoho roku listinou akcií odevzdal, popř. podal proti umoření námitky. V případě, že se tak nestane, řízení končí vydáním usnesení, které nahrazuje umořenou akcií do doby, než společnost vydá listinou akcií novou. Účelem tohoto řízení je zabránit existenci dvou listinných akcií, do kterých by byla vtělena totožná práva.

5.2 Náležitosti listinné akcie

Minimální náležitosti, které musí být uvedeny na listinné akcií, zákon o obchodních korporacích vyjmenovává v ust. § 259 odst. 1. Akcie tak musí obligatorně obsahovat:

- a) označení, že jde o akcií¹⁰³
- b) jednoznačnou identifikaci společnosti
- c) jmenovitou hodnotu¹⁰⁴
- d) označení formy akcie
- e) u akcie na jméno jednoznačnou identifikaci akcionáře
- f) údaje o druhu akcie, popřípadě i s odkazem na stanovky.¹⁰⁵

¹⁰¹ Jak dovodila judikatura, pojmy „ztráta akcie“ a „zničení akcie“ je třeba vykládat extenzivně. Ztrátou akcie se tak rozumí jakákoliv situace, v jejímž důsledku byl vlastník protiprávně zbaven akcie (např. krádeží). Ke zničení akcie dojde také tehdy, když se její podstatné části nebo znaky stanou z jakéhokoliv důvodu nečitelnými. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2748/2006. Vzhledem k tomu, že je možné listinnou akcií ve formě na majitele vydat jen jako imobilizovaný cenný papír, se domnívám, že ke ztrátě či zničení akcie může dojít v podstatě jen u listinných akcií na jméno. Pokud akcionář ztratí listinou akcií na jméno, pak sice bude moci dále vykonávat práva s touto akcií spojenou (protože legitimační funkci vykonává seznam akcionářů), ale nebude moci akcií převádět nebo ji dát do zástavy.

¹⁰² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011, ve kterém soud uvedl: „Dojde-li ke ztrátě nebo zničení originálu cenného papíru, může jeho majitel uplatňovat práva z něj pouze tehdy, umoří-li takovou listinu způsobem stanoveným v § 185 a násl. o.s.ř.“

¹⁰³ V případě kusové akcie pak i údaj, že se jedná o kusovou akcií (§ 259 odst. 2 ZOK).

¹⁰⁴ Údaj o jmenovité hodnotě neobsahují kusové akcie (§ 259 odst. 2 ZOK).

¹⁰⁵ Údaj o druhu nemusí obsahovat kmenová akcie (§ 259 odst. 1 ZOK).

Zákon o obchodních korporacích trochu pozměnil náležitosti listinné akcie oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku. Nově se objevuje požadavek, že na listinné akcii musí být výslovně uveden údaj, že se jedná o akcii. Zatímco obchodní zákoník požadoval, aby na listinné akcii byla uvedena firma a sídlo společností, která akcii vydala, zákon o obchodních korporacích stanoví, že akcie musí obsahovat údaje jednoznačně identifikující společnost. Právní teorie ovšem nezastává jednotný názor na to, které údaje postačí uvést k jednoznačné identifikaci společnosti. Někteří autoři se domnívají, že tento požadavek je liberálním posunem oproti povinnosti uvést na akcii firmu a sídlo tak, jak to požadoval obchodní zákoník. Podle těchto úvah k jednoznačné identifikaci stačí uvést jen firmu společnosti.¹⁰⁶ Jiný názor zastává J. Hejda, který naopak v úpravě náležitostí akcie podle zákona o obchodních korporacích spatřuje zpřísnění. Podle tohoto autora je nutné mezi údaje, které je třeba uvést na akcii za účelem dostatečné identifikace společnosti, zařadit minimálně údaj o firmě, sídle společnosti a identifikačním čísle společnosti, popř. i údaj o zápisu do obchodního rejstříku včetně spisové značky.¹⁰⁷ Podobné nejasnosti panují ohledně požadavku na jednoznačnou identifikaci akcionáře, jestliže jde o akcii na jméno.¹⁰⁸ Lze se setkat s názorem, že v případě právnické osoby je dostatečný údaj o firmě (popř. název zapsaný v jiném rejstříku), v případě fyzické osoby pak postačí uvést jméno a příjmení a popř. rodné číslo.¹⁰⁹ Naopak jiní autoři dospívají k tomu, že k jednoznačné identifikaci akcionáře právnické osoby je nutné uvést minimálně firmu a sídlo, v případě fyzické osoby pak její jméno, příjmení a bydliště.¹¹⁰ Zákon o obchodních korporacích také už nevyžaduje, aby na akcii bylo uvedeno datum emise, výše základního kapitálu společnosti a počet akcií k datu emise.

Další obligatorní náležitosti listinné akcie vyplývají z § 260 ZOK, kde se uvádí, že akcie obsahuje povinně i číselné označení a podpis člena nebo členů představenstva.¹¹¹ Zákon o obchodních korporacích nově výslovně povoluje, že podpis

¹⁰⁶ Ale samozřejmě nic nebrání fakultativně uvést na akcii i další údaje, jako je sídlo společnosti apod. Viz ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 453; BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1211.

¹⁰⁷ HEJDA, Jan. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, s. 313.

¹⁰⁸ Obchodní zákoník požadoval pouze firmu, název nebo jméno akcionáře.

¹⁰⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 454.

¹¹⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1213.

¹¹¹ Vzhledem k tomu, že na listinné akcii nemusí být uvedeno datum emise, pak § 260 ZOK na rozdíl od § 155 odst. 4 ObchZ neobsahuje ani požadavek, že listinná akcie musí být podepsána pouze členy

člena představenstva¹¹² může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou současně na listině použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.

Hromadná akcie musí obsahovat stejné náležitosti jako obyčejná listinná akcie a navíc ještě údaj o tom, kolik akcií a jakého druhu nahrazuje (§ 262 ZOK). Od úpravy hromadné akcie v zákoně o obchodních korporacích bylo odbornou veřejností očekáváno, že opustí v praxi zatěžující požadavek uvádět na hromadné akcii její vlastní číslo.¹¹³ Avšak zákon o obchodních korporacích k tomuto nic výslovně neuvádí, takže je nutné vyjít z obecné úpravy hromadné listiny podle ust. § 522 odst. 2 NObčZ, které stanoví, že hromadná listina obsahuje „alespoň ty náležitosti, které zákon stanoví pro jednotlivý cenný papír včetně jeho čísla“. Toto ustanovení je natolik nejednoznačné, že umožňuje stejně dobře dojít k závěru, že hromadná akcie vlastní číslo mít musí. I v rámci právní teorie se lze setkat s oběma výklady.¹¹⁴

V případě, že se jedná o listinnou akcii, která má být přijata k obchodování na regulovaném trhu, pak musí také obsahovat stejné identifikační označení podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů (ISIN).

5.3 Zaknihované akcie

Zaknihované akcie jsou věcmi nehmotnými, nemají materiální podstatu a fyzicky neexistují. Jedná se o zápisy na majetkových účtech vedených v příslušné elektronické evidenci. Právní úpravu obsahující podmínky vedení takové evidence zaknihovaných cenných papírů obsahuje zákon o podnikání na kapitálovém trhu ve své části osmé, které je nazvána „*Evidence investičních nástrojů*“. Jak vyplývá z § 91 ZPKT, zaknihovaný cenný papír je veden v centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů, nestanoví-li zákon jinak.¹¹⁵ Centrální evidence zaknihovaných cenných papírů

představenstva, kteří byli oprávněni za společnosti jednat k datu emise. Tento požadavek působil problémy, pokud mělo dojít např. k výměně hromadné akcie za jednotlivé akcie a mezitím došlo ke změně členů představenstva, takže žádný ze členů nebyl oprávněn jednat za společnost k datu emise.

¹¹² Pokud se bude jednat o akciovou společnost, který je organizována monisticky, pak bude náležitostí akcie podpis statutárního ředitele. Viz § 456 odst. 1 ZOK.

¹¹³ Viz ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, č. 10, s. 35.

¹¹⁴ J. Pauly k náležitostem hromadné akcie uvádí: „*Musí tak být označena jako hromadná akcie a musí obsahovat [...] své číselné označení [...]*“. PAULY, Jan in: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1220. K opačnému názoru se přiklání P. Čech. Viz ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, č. 10, s. 35.

¹¹⁵ Centrální evidence zaknihovaných cenných papírů je evidence všech zaknihovaných cenných papírů vydaných podle českého práva. Zaknihované cenné papíry ovšem mohou být za podmínek

se zpravidla skládá ze dvou úrovní.¹¹⁶ Pro každou úroveň je charakteristický jiný typ majetkových účtů. Na první úrovni stojí samostatně centrální depozitář¹¹⁷, který je také jako jediný oprávněn vést účty zákazníků. Na účtech zákazníků jsou evidovány zaknihované cenné papíry osob, které na základě smlouvy své zaknihované cenné papíry svěřily do úschovy subjektu, pro něhož byl účet zákazníků zřízen.¹¹⁸ Těmito subjekty mohou být zejména obchodníci s cennými papíry, kteří mají v povolení uvedenou investiční službu úschova a správa investičních nástrojů včetně navazujících služeb.¹¹⁹ Tyto subjekty jsou pak oprávněny vést navazující účty vlastníků, na nichž jsou evidovány zaknihované cenné papíry, jež jsou vlastnictvím klientů těchto subjektů.¹²⁰ Každý zaknihovaný cenný papír je tak zpravidla zapsán na dvou účtech, jednou na účtu zákazníků a po druhé na odpovídajícím účtu vlastníka.

Vzhledem k tomu, že zaknihovaná akcie fyzicky neexistuje, nemůže plnit legitimační funkci. Vlastník zaknihované akcie se ale může prokázat výpisem z evidence zaknihovaných cenných papírů, který bude potvrzovat jeho vlastnické právo. Tento výpis není svou povahou cenným papírem a neinkorporuje v sobě žádné právo. Výpis je pouze listinou, kterou je možné použít jako důkaz. Proto pokud dojde k jeho ztrátě nebo zničení není jej třeba umožovat a postačí, pokud se vydá nový výpis.

stanovených zákonem vedeny v samostatné evidenci, v evidenci vedené Českou národní bankou nebo v evidenci Ministerstva financí podle zákona upravující rozpočtová pravidla (§ 92 odst. 1 ZPKT).

¹¹⁶ Do roku 2010 u nás fungovala pouze jednoúrovňová evidence zaknihovaných cenných papírů, kterou vedlo Středisko cenných papírů. Zaknihované cenné papíry byly evidovány pouze na účtech vlastníků.

¹¹⁷ Centrálním depozitářem může být pouze akciová společnost se základním kapitálem minimálně ve výši 100 000 000 Kč, která má sídlo na území České republiky a které Česká národní banka udělila povolení k činnosti centrálního depozitáře. Od roku 2009 toto povolení má společnost Centrální depozitář cenných papírů a. s.

¹¹⁸ Centrální evidence je vedena na účastnickém principu, ze které vyplývá, že centrální depozitář založí nebo zruší majetkový účet či provede změnu na majetkovém účtu jen na pokyn subjektu, který s centrálním depozitářem uzavřel smlouvu o účasti. Ustanovení § 109 odst. 3 ZPKT vyjmenovává subjekty, které mohou být účastníky centrálního depozitáře (např. banky, obchodníci s cennými papíry, organizátoři regulovaného trhu).

¹¹⁹ Další subjekty, které mohou vést navazující evidenci zaknihovaných cenných papírů, vypočítává § 92 odst. 3 ZPKT. Jedná se např. o administrátora investičního fondu, Českou národní banku nebo zahraničního centrálního depozitáře. Pokud tyto subjekty nejsou zároveň účastníky centrálního depozitáře, pak mohou provádět změny na majetkových účtech jen prostřednictvím jiného subjektu, který takovým účastníkem je.

¹²⁰ Ust. § 527 odst. 2 NObčZ stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že vlastníkem zaknihované cenného papíru je osoba, na jejímž účtu vlastníka je zaknihovaný cenný papír evidován.

5.4 Náležitosti zaknihované akcie

Ustanovení § 260 odst. 2 ZOK normuje, že u zaknihované akcie postačí, jsou-li údaje, které zákon stanovil jako obligatorní náležitosti zaknihované akcie zjistitelné z evidence zaknihovaných cenných papírů. Náležitosti zaknihované akcie jsou obdobné jako náležitosti listinné akcie, ale uplatní se zde několik důležitých výjimek. Předně zaknihované akcie neobsahují označení formy.¹²¹ Dále není u zaknihovaných akcií vyžadován podpis členů představenstva, což vyplývá z povahy zaknihovaných akcií jako nehmotných věcí. Číselné označení zaknihovaných akcií se vyžaduje jen ve zvláštních případech, kdy tak zákon stanoví. Na to navazuje ustanovení § 527 ZOK, které se týká situace, kdy akciová společnost rozhodne o tom, že sníží svůj základní kapitál tím, že stáhne z oběhu akcie na základě losování. V takovém případě pak společnost dá osobě oprávněné vést evidenci zaknihovaných cenných papírů příkaz k jejich očíslování a současně požádá o výpis z této evidence, který musí obsahovat i čísla akcií. Po dobu, kdy jsou akcie očíslovány, se pozastavuje právo s nimi nakládat (§ 527 odst. 2 ZOK).

5.5 Rozhodný den

Institut rozhodného dne představuje jeden ze způsobů, kterým lze vyřešit problém spojený se zaknihovanými akciemi (popř. jinými zaknihovanými cennými papíry), jenž vzniká v důsledku toho, že vlastnictví k zaknihované akci je možné prokázat pouze na základě výpisu z příslušné evidence.¹²² Společnost si pak nemůže být jista v tom, koho má pokládat za osobu, které svědčí právo plynoucí z dané zaknihované akcie, protože od okamžiku, kdy byl vydán výpis z příslušné evidence, do okamžiku, kdy je předložen společnosti, může být zaknihovaná akcie převedena na nového vlastníka. Zákonodárce se rozhodl tuto obtíž vyřešit zavedením institutu rozhodného dne, který byl do obchodního zákoníku zařazen v rámci novely, kterou provedl zákon

¹²¹ A to i navzdory skutečnosti, že zákon o obchodních korporacích formu u zaknihovaných akcií rozlišuje.

¹²² Např. zákon by mohl umožnit společnosti pozastavit převádění zaknihovaných akcií, a to od okamžiku, kdy je vydán výpis z příslušné evidence, až do okamžiku, kdy by mělo být dané právo uplatněno. Takové řešení by však znamenalo velký zásah do práva akcionářů se zaknihovanou akcií disponovat, a proto nemůže v porovnání s institutem rozhodného dne obstát. Viz ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 132.

č. 142/1996 Sb.¹²³ Podstatou tohoto řešení je, že zákon stanoví den, ke kterému určité právo spojené se zaknihovanou akcií „ulpí“ na osobě jejího vlastníka, tudíž pouze této osobě je společnost pak povinna plnit, a to nehledě na to, zda bude ještě akcionářem v době, kdy bude možné toto právo uplatnit.¹²⁴ Přestože účelem rozhodného dne bylo vyřešit problémy spojené se zaknihovanými akciemi, byl institut rozhodného dne zákonem č. 420/2009 Sb. vztažen i na listinné akcie.

I zákon o obchodních korporacích obsahuje institut rozhodného dne (§ 284 ZOK), přičemž jeho úprava se oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku liší jen minimálně. Jak tedy vyplývá z § 284 odst. 1 ZOK, v případech stanovených zákonem nebo v případech určených na základě zákona stanovami nebo rozhodnutím valné hromady může samostatně převoditelné právo spojené se zaknihovaným cenným papírem nebo cenným papírem, popř. jiné právo s ním spojené vykonávat jen osoba, které byla oprávněna toto právo vykonávat ke dni určenému zákonem, resp. stanovami nebo rozhodnutím valné hromady. Na oprávnění této osoby pak nemá vliv převod cenného papíru nebo samostatně převoditelného práva, ke kterému dojde až po takto určeném rozhodném dni. Institut rozhodného dne se tedy netýká všech práv tvořících právní poměr mezi akcionářem a společností, ale jen samostatně převoditelných práv v zákonem stanovených případech a jak vyplývá z ustanovení § 405 ZOK i práva účastnit se valné hromady.

Rozhodným dnem pro uplatnění práva na podíl na zisku je rozhodný den pro účast na valné hromadě, která rozhodla o jeho výplatě. Stanovy však mohou učit den jiný (§ 351 ZOK). Zde se projevuje jedna z mála odchylek oproti úpravě rozhodného dne v obchodním zákoníku. Ustanovení § 178 odst. 11 ObchZ sice povolilo, aby valná hromada rozhodnutím určila odlišný rozhodný den, avšak ObchZ zároveň stanovil, že tento den nesměl předcházet dnu konání valné hromady, která rozhodla o vyplacení podílu na zisku, ani nesměl následovat po dni splatnosti výplaty podílu na zisku. Takovéto omezení zákon o obchodních korporacích neupravuje. Z logiky věci ale vyplývá, že není přípustné, aby stanovy určily jako rozhodný takový den, který bude následovat až po dni splatnosti výplaty podílu na zisku.

¹²³ V praxi bylo však obdobné řešení používáno už dříve, takže tato novela v podstatě jen legalizovala již běžně uplatňovaný postup. Viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 119.

¹²⁴ Jde tedy o další výjimku z pravidla, že práva a povinnosti spojené s cenným papírem se převádí jen spolu s ním.

Podle ust. § 405 odst. 1 ZOK mohou stanovy nebo rozhodnutí předcházející valné hromady určit den, který je rozhodný pro k účasti na valné hromadě. Rozhodný den k účasti na valné hromadě však nemůže být určen zcela libovolně, zákon v tomto ohledu obsahuje několik omezení. Za prvé, rozhodný den nemůže nikdy předcházet dni konání valné hromady o více jak 30 dnů. Za druhé, vydala-li společnost zaknihované akcie a stanovy neurčily den jiný, pak se uplatní nevyvratitelná právní domněnka, že rozhodným dnem pro účast na valné hromadě je vždy sedmý den předcházející dni jejího konání. Zcela specifické pravidlo platí, pokud společnost vydala akcie, které jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Pak je rozhodným dnem k účasti na valné hromadě vždy sedmý den předcházející dnu konání této valné hromady a společnost nemůže ve stanovách a ani rozhodnutím valné hromady určit den jiný (§ 405 odst. 3 ZOK).

K uplatnění přednostních nebo výměnných práv stanoví zákon o obchodních korporacích, že pokud společnost vydala zaknihované akcie či prioritní nebo vyměnitelné dluhopisy¹²⁵ jako zaknihované cenné papíry, pak je rozhodným dnem k uplatnění přednostního nebo výměnného práva den, kdy toto právo mohlo být vykonáno poprvé [§ 289, 292 odst. 2, 485 odst. 1 písm. d) ZOK].¹²⁶

Jakým způsobem bude prokázáno, které osobě dané právo svědčilo k rozhodnému dni, záleží na formě dané akcie. Pokud jde o akcie ve formě na jméno, pak může k rozhodnému dni vykonávat právo ta osoba, která byla zapsána k tomuto dni v seznamu akcionářů.¹²⁷

Ustanovení § 284 odst. 3 ZOK obsahuje vyvratitelnou domněnku, ze které vyplývá, že ten, kdo při uplatnění daného práva doloží společnosti vlastnické právo k akci na majitele, byl oprávněn vykonávat toto právo k rozhodnému dni.¹²⁸ Vzhledem

¹²⁵ Ustanovení § 289 ZOK sice ve vztahu k prioritním nebo vyměnitelným dluhopisům neuzívá pojmu rozhodný den, ale účinky tohoto ustanovení jsou obdobné.

¹²⁶ Ovšem v zákoně o obchodních korporacích není ustanovení, který by obdobně jako § 217a odst. 5 ObchZ stanovilo, který den je rozhodným pro uplatnění přednostního práva spojeného s opčním listem, který byl vydán jako zaknihovaný cenný papír. Výkladem však lze dojít k závěru, že na zaknihované opční listy se uplatní analogicky stejné pravidlo, takže rozhodným dnem pro uplatnění přednostního práva spojeného s opčním listem bude den, kdy bylo možné toto právo uplatnit poprvé. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1287.

¹²⁷ Ledaže jiná osoba prokáže, že údaj uvedený v seznamu akcionářů není pravdivý. Viz § 265 odst. 1 ZOK.

¹²⁸ Obdobné ustanovení bylo do obchodního zákoníku zařazeno v důsledku novely, která rozšířila úpravu rozhodného dne i na listinné akcie. U listinných akcií na majitele, které nebyly imobilizovány, bylo velmi obtížné zpětně určit osobu majitele k rozhodnému dni.

k tomu, že akcie na majitele může být vydána jen jako zaknihovaný cenný papír nebo jako imobilizovaný cenný papír¹²⁹ se tato vyvratitelná domněnka uplatní jen sporadicky. Společnost může totiž vždy zjistit, kdo byl vlastníkem akcie k rozhodnému dni tím, že sama požádá o výpis evidence emise.¹³⁰ Teoreticky by tato domněnka mohla najít využití jen ve zcela výjimečných případech, např. pokud by v důsledku poruchy elektronického systému, prostřednictvím kterého je vedena příslušná evidence, nebylo vůbec možné zjistit, která osoba byla v rozhodný den vlastníkem zaknihované či imobilizované akcie.¹³¹

5.6 Přeměna listinné akcie na zaknihovanou akcii (a naopak)

Rozhodnutí zakladatelů o tom, zda společnost vydá listinné nebo zaknihované akcie, musí být povinně vyjádřeno ve stanovách společnosti [§ 250 odst. 2 písm. c) ZOK]. Nejedná se ale o rozhodnutí definitivní, protože i během existence společnosti jej mohou akcionáři hlasování na valné hromadě změnit.

Úprava přeměny cenného papíru na zaknihovaný cenný papír byla stejně jako úprava přeměny opačné obsažena až do 31. 12. 2013 v § 112 a násl. ZPTK. S účinností nového občanského zákoníku došlo k jejímu přesunu a nyní je upravena v § 529 NObčZ a násl.¹³² Ačkoli z teoretického hlediska došlo k posunu a místo změny podoby cenného papíru se jedná o transformaci z věci hmotné na věc nehmotnou a naopak, úprava v NObčZ nepřináší žádné zásadní změny.

Prvním krokem k přeměně listinných akcií na zaknihované akcie (či k opačné přeměně) je příslušné rozhodnutí valné hromady společnosti. Vzhledem k tomu, že údaj o tom, zda společnost emitovala listinné nebo zaknihované akcie, je součástí stanov, pak

¹²⁹ Na imobilizované cenné papíry se podle § 2414 NObčZ použijí přiměřeně ustanovení ZPKT o zaknihovaných cenných papírech.

¹³⁰ Viz § 111 odst. 2 ZPKT. Podle ust. § 99 odst. 4 ZPKT mají v případě, že výpis z majetkového účtu stanoví údaje odlišné od údajů obsažených ve výpisu evidence emise, vždy přednost údaje, které obsahuje výpis evidence emise.

¹³¹ Judikatura došla k závěru, že společnost nemá povinnost přezkoumávat, zda údaje v evidenci zaknihovaných nebo imobilizovaných cenných papírů jsou pravdivé, ledaže je společnost známo, že v evidenci může být chyba. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. Cdo 901/2000.

¹³² Důvodová zpráva k § 529 a násl. NObčZ odůvodnila přesun charakterem těchto norem. Vzhledem k tomu, že upravují proměnu vlastnického objektu, tak mají soukromoprávní povahu a jejich zařazení do ZPTK by bylo nekoncepční, protože ZPTK obsahuje převážně normy veřejnoprávní povahy. Viz ELIÁŠ, Karel a kol. 2012, op. cit., s. 246.

jde o rozhodnutí, kterým se mění stanovy.¹³³ K přijetí takového rozhodnutí je potřeba alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů a je třeba jej osvědčit veřejnou listinou.¹³⁴ Následně společnost musí toto rozhodnutí zveřejnit v Obchodním věstníku a také uveřejnit na svých internetových stránkách.¹³⁵

Jestliže se jedná o přeměnu listinných akcií na zaknihované, musí být stejnými způsoby zveřejněna a uveřejněna i lhůta, ve které jsou vlastníci povinni listinné akcie odevzdat společnosti.¹³⁶ V ideálním případě by měl vlastník při odevzdání listinné akcie sdělit společnosti i číslo svého účtu v příslušné evidenci, na který mu má být zaevidována „přeměněná“ zaknihovaná akcie. Pokud vlastník číslo účtu společnosti nesdělí, musí společnost určit vlastníkovu dodatečnou lhůtu v délce trvání nejméně dvou měsíců, ve které může vlastník toto opomenutí napravit. V případě, že vlastník ani v dodatečné lhůtě údaj o účtu v evidenci společnosti neoznámí, pak od něj společnost musí listinnou akcii odkoupit za spravedlivou cenu.¹³⁷ Na žádost společnosti zaeviduje centrální depozitář přeměněné zaknihované akcie na příslušné majetkové účty. Může nastat i situace, že vlastník listinou akcii ve lhůtě neodevzdá, a to ani v minimálně dvouměsíční dodatečné lhůtě, kterou musí společnost poskytnout. V takové případě dojde k vydání zaknihované akcie nahrazující neodevzdanou listinou akcii, která bude vedena na zvláštním technickém účtu, jehož majitelem je společnost. Marným uplynutím dodatečné lhůty k odevzdání prohlásí společnost listinou akcii za neplatnou. Společnost pak zaknihovanou akcii, která nahradila neodevzdanou listinou akcii, prodá s odbornou péčí¹³⁸ a výtěžek z prodeje vyplatí bývalému akcionáři.

V případě přeměny zaknihovaných akcií na akcie listinné společnost doručí oznámení o přeměně centrálnímu depozitáři, který do třiceti dnů od obdržení tohoto oznámení předá společnosti výpis z centrální i navazující evidence obsahující údaje o emisi zaknihovaných akcií a o jejich vlastnících. Jak vyplývá z ust. § 537 odst. 2

¹³³ K změně právního postavení akcionáře ale nedochází dnem rozhodnutí valné hromady, ani dnem zápisu změny stanov do obchodního rejstříku, ale až dnem, kdy dojde k výměně akcií či k jejich prohlášení za neplatné (§ 434 odst. 2 ZOK).

¹³⁴ Tedy notářským zápisem. Viz § 776 odst. 3 ZOK.

¹³⁵ Viz § 7 odst. 2 ZOK a § 3018 NObčZ.

¹³⁶ Lhůta nesmí být kratší než dva měsíce a delší než šest měsíců od ode dne zveřejnění rozhodnutí. Viz § 529 odst. 2 NObčZ.

¹³⁷ Zde se tedy úprava v NObčZ odlišuje od úpravy, kterou obsahoval ZPKT, jež vycházela z právní fikce, že cenné papíry nebyly odevzdány, pokud jejich vlastník nesdělil číslo účtu.

¹³⁸ Také v tomto ohledu se NObčZ odlišuje od úpravy obsažené v ZPKT, jež vyžadovala, aby neodevzdané cenné papíry byly prodány prostřednictvím obchodníka s cennými papíry. NObčZ nedefinuje, jakým způsobem má být určena spravedlivá cena.

NObčZ, po vyhotovení tohoto výpisu nesmí centrální depozitář provést ve své evidenci žádný zápis týkající se přeměňovaných zaknihovaných akcií. Centrální depozitář pak zruší evidenci zaknihovaných akcií ke dni, který určila společnost.¹³⁹ Majitel účtu zákazníků zruší evidenci zaknihovaných akcií ke stejnému dni jako centrální depozitář. Dnem zrušení evidence vzniká vlastníkům zaknihovaných akcií právo na to, aby jim společnost odevzdala odpovídající listinné akcie, které společnost může vydat nejdříve právě dnem zrušení evidence. Společnost po zrušení evidence bez zbytečného odkladu zveřejní v Obchodním věstníku a uveřejní na svých internetových stránkách výzvu akcionářům, aby si listinné akcie převzali v uvedené lhůtě.¹⁴⁰ Pokud si akcionář listinnou akcii nepřevzme ani v dodatečné lhůtě, pak ji společnost prodá s odbornou péčí. Společnost pak vyplatí bývalému akcionáři výtěžek z prodeje akcie zmenšený o pohledávky, které společnosti vznikly v souvislosti s prodejem akcie.

¹³⁹ Nejdříve však ke dni vyhotovení výpisu a nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy byl výpis vyhotoven. Viz 538 odst. 1 NObčZ.

¹⁴⁰ Lhůta musí být delší než dva měsíce a kratší než šest měsíců od zveřejnění (§ 542 odst. 1 NObčZ).

6. Forma akcie

Stejně jako u ostatních druhů cenných papírů, tak i u akcií je možné podle způsobu jejich převodu a podle toho, zda je v textu písemného prohlášení určena osoba vlastníka, rozeznávat několik forem. Z hlediska formy se tradičně rozlišují dvě skupiny akcií: akcie na majitele a akcie na jméno. Tímto způsobem dělil akcie podle formy už první právní předpis kodifikující na našem území akciové právo, kterým byl již zmíněný zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník. V jeho čl. 222 a 223 lze najít ustanovení, která pojednávají o akciích svědčících na majitele a o akciích svědčících na jméno.

Poněkud matoucí může ale být, že si právní teorie vytvořila pro rozlišení cenných papírů podle formy pojmenování jiná a rozeznává z tohoto pohledu cenné papíry na doručitele, cenné papíry na řad a cenné papíry na jméno.¹⁴¹ Tuto terminologii obsahoval i zákon o cenných papírech, zatímco obchodní zákoník zachoval tradiční názvosloví pro rozlišení akcií podle formy. Za účelem vyjasnění tohoto terminologického rozporu proto zákon o cenných papírech obsahoval dvě ustanovení. Ustanovení § 3 odst. 1 ZCP stanovilo, že pokud právní předpis označuje cenný papír jako cenný papír na majitele, vztahují se na něj ustanovení zákona o cenných papírech upravující cenné papíry na doručitele. Ustanovení § 3 odst. 2 ZCP určilo další pravidlo, podle kterého platí, že pokud právní předpis označuje cenný papír jako cenný papír na jméno a současně umožňuje jeho převod rubopisem, pak se na něj vztahují ustanovení zákona o cenných papírech upravující cenné papíry na řad. Z hlediska zákonného dělení cenných papírů podle formy tedy platilo, že:

- a) akcie na majitele je cenným papírem na doručitele,
- b) akcie na jméno je cenným papírem na řad.

K tomu je třeba dodat, že obchodní zákoník neumožňoval vydat akcie, které by svou formou byly cennými papíry na jméno.

Stejný rozpor v terminologii mezi obecným názvoslovím forem cenných papírů

¹⁴¹ Např. výklad k cenným papírům, který podala právní teorie v 30. letech 20. století. Viz ANDRES, Bedřich a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI. § 1342-1502*. Repr. pův. vyd. z r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 139-152.

a názvoslovím forem akcií v sobě obsahují i zákony po rekodifikaci soukromého práva. NObčZ v ust. § 518 uvádí, že cenný papír může mít formu cenného papíru na doručitele, na řad nebo jméno, zatímco zákon o obchodních korporacích opět rozlišuje mezi akciemi na jméno a akciemi na majitele. Přičemž platí vše, co už bylo uvedeno výše, tedy že akcie na majitele je cenným papírem na doručitele a akcie na jméno je cenným papírem na řad (§ 263 odst. 2 a 3 ZOK). Ani zákon o obchodních korporacích neumožňuje vydat akcii, která by svou formou byla cenným papírem na jméno.

Určení formy akcií je povinnou náležitostí stanov. Jak vyplývá z § 250 odst. 2 písm. c) ZOK, je přípustné, aby společnost vydala část akcií ve formě na majitele a část akcií ve formě na jméno.¹⁴² Formu akcií mohou určit zakladatelé společnosti před jejím vznikem, ale tato volba není konečná, protože formu akcií mohou změnit akcionáři hlasováním na valné hromadě. K rozhodnutí valné hromady, kterým se mění forma akcií je vyžadován souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů (§ 416 odst. 1 ZOK) a zároveň také souhlas tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnících akcie, jejichž forma má být změněna (§ 417 odst. 2 ZOK).

6.1 Listinná akcie na majitele

Ještě před rekodifikací soukromého práva došlo k významné novelizaci akciového práva, která se týkala zejména listinných akcií na majitele. Charakteristickými rysy listinných akcií na majitele jsou jejich neomezená převoditelnost a absolutní anonymita jejich vlastníků. Text listinné akcie na majitele neobsahuje jméno jejího vlastníka a práva z takovéto akcie plynoucí pak vůči společnosti vykonává ten, kdo akcii předloží.¹⁴³ K převodu listinné akcie na majitele postačí její předání. Právě kvůli těmto vlastnostem jsou listinné akcie na majitele ideálním nástrojem pro legalizaci zisků pocházejících z trestné činnosti a mohou sloužit k provádění snadného a v podstatě neodhalitelného korupčního jednání.

Ačkoliv povinnost určitým způsobem omezit anonymní charakter listinných akcií na majitele nevyplývá z mezinárodních smluv a ani z unijního práva, při pohledu na úpravu listinných akcií na majitele v ostatních evropských státech lze dojít k závěru,

¹⁴² To neplatí pro všechny druhy akciových společností. Jak vyplývá z § 20 odst. 1 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, autorizovaná společnost může vydat akcie pouze ve formě na jméno.

¹⁴³ Ani samotná akciová společnost tak až do okamžiku předložení listinné akcie na majitele není schopna zjistit, které osoby jsou jejími společníky.

že právní režim listinných akcií na majitele je v mnoha zemích podstatně regulován,¹⁴⁴ pokud už nejsou listinné akcie na majitele zakázány vůbec.¹⁴⁵ Na druhou stranu si nelze nepovšimnout, že právní řády ekonomicky nejúspěšnějších zemí vydávání listinných akcií na majitele přímo nijak neomezuji, byť obsahují alespoň navazující ochranu týkající se např. oblasti veřejných zakázek.¹⁴⁶

Nakonec i u nás zákonodárce dospěl k závěru, že je nutné učinit právní režim listinných akcií na majitele méně anonymní. Za tímto účelem byl přijat zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů (dále jen „ZZTAS“), který nabyl účinnosti dne 30. 6. 2013. ZZTAS novelizoval úpravu listinných akcií na majitele obsaženou v obchodním zákoníku tím způsobem, že nadále bylo možné vydat listinné akcie na majitele jen jako imobilizované cenné papíry.¹⁴⁷ Zároveň v § 2 až 7 ZZTAS bylo stanoveno, jak mají postupovat společnosti, které již listinné akcie na majitele emitovaly.¹⁴⁸ Pokud tyto společnosti své listinné akcie na majitele neimobilizovaly nebo je nezaknihovaly či je nepřeměnily na akcie na jméno, pak se uplatní právní fikce obsažená v § 2 ZZTAS, podle které platí, že od 1. 1. 2014 došlo k přeměně těchto akcií na listinné akcie na jméno. Akcionáři společnosti mají povinnost odevzdat tyto akcie k vyznačení změn, popř. k jejich výměně za nové, do 30. 6. 2014, přičemž ZZTAS stanoví za účelem splnění této povinnosti dvě motivační pravidla. Pokud akcionáři tuto povinnost nesplní, tak jednak podle § 3 ZZTAS nemohou po dobu, po kterou jsou v prodlení s vrácením akcií, vykonávat práva s těmito akciemi spojená. Navíc ještě těmto akcionářům podle § 4 ZZTAS nevznikne právo na dividendu k akciím, s jejichž

¹⁴⁴ Např. v Dánsku může být s listinnými akciemi na majitele spojeno maximálně jen 5 % hlasovacích práv. Obdobně limitoval listinné akcie na majitele zákonodárce i v Irsku. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností, která je součástí sněmovního tisku č. 715. *Sněmovní tisk č. 715. Vládní návrh zákona o zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [citováno 20. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=715&CT1=0>>.

¹⁴⁵ Jako je tomu na Slovensku, Maďarsku, Ukrajině či Rusku. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 134/2013 Sb. *Sněmovní tisk č. 715*.

¹⁴⁶ Např. lze zmínit Německo a Velkou Británii. Podobnou formu regulace listinných akcií na majitele (tedy jen pomocí veřejnoprávních předpisů, které by se týkaly vybraných oblastí) zvažoval zákonodárce i u nás, ale tato varianta byla vyhodnocena jako nedostatečná. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 134/2013 Sb. *Sněmovní tisk č. 715*.

¹⁴⁷ ZZTAS také novelizoval některé navazující zákony. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu byl doplněn o ustanovení týkající imobilizace již vydaných cenných papírů a v zákoně o cenných papírech byla změněna ustanovení ohledně hromadné listiny.

¹⁴⁸ Odborné odhady uvádí, že listinné akcie na majitele emitovalo přibližně 80 % akciových společností. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 134/2013 Sb. *Sněmovní tisk č. 715*.

odevzdáním jsou v prodlení.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje úpravu listinných akcií na majitele, která je obdobná úpravě obsažené v obchodním zákoníku po jeho novelizaci provedené ZZTAS. Podle ust. § 263 odst. 2 ZOK, lze vydat listinné akcie na majitele jen jako imobilizované cenné papíry.¹⁴⁹

Podstatou imobilizace je hromadná úschova listinných akcií na základě smlouvy,¹⁵⁰ kterou společnost uzavřela se schovatelem. Imobilizované akcie jsou vydány dnem, kdy je společnost předá schovateli ve prospěch jejich vlastníků (akcionářů).¹⁵¹ Schovatelem může být pouze centrální depozitář, obchodník s cennými papíry oprávněný poskytovat investiční službu úschova a správa investičních nástrojů nebo zahraniční osoba s podobným předmětem činnosti, která je oprávněna poskytovat službu v ČR (§ 93a odst. 5 ZPKT). Akcionáři nemohou požadovat vydání akcií na majitele z hromadné úschovy. K vynětí akcií na majitele může dojít, jen pokud bude zároveň přeměněna jejich forma nebo bude rozhodnuto o jejich zaknihování. Jak vyplývá z ustanovení § 2414 NObčZ, na nakládání s imobilizovanými listinnými akciemi na jméno se přiměřeně použijí ustanovení o zaknihovaných cenných papírech. Imobilizované akcie se tak převádějí provedením zápisu v příslušné evidenci (§ 1104 odst. 3 NObčZ)

Vzhledem k tomu, že imobilizované listinné akcie na jméno po celou dobu své existence nemohou opustit úschovu, pak se nabízí otázka, proč takovéto akcie vydávat v podobě jednotlivých listin. Na tento problém pamatoval i zákonodárce a ZZTAS proto novelizoval ustanovení zákona o cenných papírech, která se týkala hromadné listiny. Před touto novelou platilo, že není možné samostatně převádět jednotlivé akcie, které jsou vydány jako hromadná listina. Novelou přidané ustanovení § 5a odst. 3 ZCP tento postup umožnilo. Stejnou úpravu obsahuje i NObčZ, jehož ustanovení § 524 odst. 3 zní: *„Práva z hromadné listiny nelze převodem dělit na podíly. To neplatí, pokud došlo*

¹⁴⁹ Je ale skutečně imobilizace listinných akcií na majitele tím správným řešením? I když společnost má přístup k výpisu z evidence, který poskytuje informace o osobách, na jejichž účtech vlastníků jsou akcie zapsány, pak stejně nic reálně brání tomu, aby „vlastník“ vedený v evidenci byl pouze tzv. „bílým koněm“, který vykonává práva spojená s akcií jen na základě pokynů třetí osoby, se kterou ho pojí závazkový poměr. Na tento nedostatek upozorňuje i důvodová zpráva k ZZTAS. *Sněmovní tisk. 715.*

¹⁵⁰ Smlouvu o hromadné úschově cenných papírů a navazující ustanovení o týkající se imobilizace upravuje NObčZ v § 2410 a násl.

¹⁵¹ Akciové společnosti bude předán výpis z evidence emise, ze které bude patrné, na které majetkové účty byly akcie evidovány. O tento výpis může akciová společnost požádat kdykoliv, tím je zaručeno, že vždy může získat přehled o svých akcionářích. (§ 93a odst. 7 a 111 ZPKT).

k imobilizaci cenného papíru při jeho hromadné úschově; v takovém případě musí takový podíl odpovídat jednotlivým cenným papírům, které jsou hromadnou listinou nahrazovány.“

6.2 Listinná akcie na jméno

Pro listinou akcii na jméno je charakteristické, že text jejího písemného prohlášení obsahuje jméno vlastníka (akcionáře) a zároveň, že je k jejímu převodu vyžadován rubopis. Listinná akcie na jméno se tak převádí smlouvou a rubopisem¹⁵² k okamžiku jejího předání (§ 1103 odst. 2 NObčZ).¹⁵³ Na rozdíl od úpravy obsažené v obchodním zákoníku není vyžadováno, aby rubopis obsahoval i den převodu akcie (§ 156 odst. 6 ObchZ), což lze hodnotit jako praktickou změnu, neboť judikatura dovodila, že se jednalo o požadavek jen formální.¹⁵⁴

Aby byl převod akcie na jméno účinný vůči společnosti, pak je nutné, aby společnosti byla oznámena změna osoby akcionáře a aby byla převedená akcie společnosti předložena.¹⁵⁵ Společnost, která vydala akcie na jméno, vede seznam akcionářů za podmínek podle § 264 a násl. ZOK.¹⁵⁶ Do seznamu akcionářů se zapisuje označení druhů akcie, jmenovitá hodnota akcií, jméno a bydliště nebo sídlo akcionáře, označení akcií a změny zapisovaných údajů. V souladu s požadavky transparentnosti se do seznamu akcionářů zapisuje také číslo bankovního účtu vedeného u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby ve státě, který je plnoprávným členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.¹⁵⁷ Zákon o obchodních korporacích nově stanoví

¹⁵² Jak vyplývá z § 1103 odst. 2 NObčZ, o náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak se toto oprávnění prokazuje, platí právní úprava rubopisu obsažená v § 11 až 20 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového. Rubopis musí být proveden na akcii nebo na přívěsku s ní spojeném. Rubopis nesmí být podmíněný ani částečný. Nad rámec požadavků plynoucích ze zákona směnečného a šekového stanoví zákon o obchodních korporacích, že rubopis musí obsahovat jednoznačnou identifikaci nabyvatele.

¹⁵³ Jak vyplývá z § 978 NObčZ, ustanovení upravující převod vlastnického práva je kogentní. Ustanovení § 17 odst. 1 ZCP umožňovalo stranám ujednáním určit okamžik převodu vlastnického práva s účinností *erga omnes*.

¹⁵⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 347/2004, ve kterém soud konstatoval, že požadavku uvést den převodu „je zcela vyhověno, když je tam vůbec jaké datum uvedeno, jde-li o datum obecně možné, není-li v rozporu s jiným skripturním obsahem dané listiny a odpovídá-li logice textu listiny“.

¹⁵⁵ Obchodní zákoník vyžadoval k účinnosti převodu akcie na jméno vůči společnosti až zápis o změně v osobě akcionáře.

¹⁵⁶ Seznam akcionářů se uplatní i pro evidenci nesplacených akcií a zatímních listů. Viz § 268 ZOK.

¹⁵⁷ Jak vyplývá z ust. § 349 ZOK, společnost poskytuje veškerá peněžítá plnění ve prospěch vlastníka listinné akcie na jméno výhradně bezhotovostním převodem na bankovní účet uvedený v seznamu akcionářů. Obdobné ustanovení obsahoval i obchodní zákoník, jednalo se jedno z opatření, které za

povinnost zapsat do seznamu akcionářů také oddělení nebo převod samostatně převoditelného práva.

Za vedení seznamu akcionářů odpovídá představenstvo, resp. správní rada, přičemž i na tuto činnost se vztahuje požadavek, aby byla představenstvem vykonávána s péčí řádného hospodáře.¹⁵⁸ V této souvislosti lze poznamenat, že ani zákon o obchodních korporacích nepřinesl více kazuistickou úpravu, která by stanovila technické podrobnosti vedení seznamu, způsob ohlašování skutečností k zápisu, jejich prokazování či způsob provádění oprav chybných zápisů.¹⁵⁹

Seznam akcionářů plní vůči akciové společnosti legitimační funkci, z čehož pro společnost vyplývá, že k výkonu práv akcionáře je oprávněna osoba v něm zapsaná. Tato legitimační funkce ale neplatí absolutně, jak vyplývá z ust. § 265 odst. 1 ZOK, které stranou vyvrátitelnou domněnku vlastnictví akcie na jméno.¹⁶⁰ I přesto, že vlastník akcie není zapsán do seznamu akcionářů, může se domoci výkonu svých akcionářských práv, pokud prokáže, že zápis v seznamu akcionářů neodpovídá skutečnému stavu.¹⁶¹

Povinností společnosti je také seznam akcionářů náležitě aktualizovat.¹⁶² Společnost má povinnost zapsat nového vlastníka akcie bez zbytečného odkladu poté,

účelem větší transparentnosti přinesl ZTTAS. Toto opatření je ale možné obejít, pokud společnost emituje kupóny, ve kterých bude inkorporováno práva na podíl na zisku za konkrétní období. Přičemž kupón je cenný papír na doručitele, jehož vlastník je tak prakticky nezjistitelný. Jak již bylo uvedeno výše, právní teorie se domnívá, že právo na zisk lze oddělit od akcie také v jeho obecné podobě, a to jednak opět vtěleným do kupónu nebo pokud to stanoví příjmový zákon, pak převodem na základě smlouvy od postoupení pohledávky. Pokud se takový výklad prosadí, pak tato opatření pozbude významu. Viz kapitolu 4.1.

¹⁵⁸ Zákon o obchodních korporacích výslovně neřeší, jaký orgán v organizační struktuře společnosti je povinen starat se o seznam akcionářů. Ani obchodní zákoník tuto otázku výslovně neupravoval, ale právní teorie dovodila, že zákon nepřímou takovou povinnost ukládá představenstvu. Stejný závěr se pravděpodobně uplatní pro zákon o obchodních korporacích. Pokud se jedná o společnost, jejíž vnitřní systém struktury je monistický, pak zřejmě tuto povinnost má vykonávat správní rada. Viz ELIÁŠ, Karel. 2000, s. 113; KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 77; BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1228.

¹⁵⁹ Na potřebu doplnit zákon o ustanovení, která by řešila výše uvedené záležitosti, upozorňoval K. Eliáš už ohledně úpravy v obchodním zákoníku. ELIÁŠ, Karel. 2000, op. cit., s. 113.

¹⁶⁰ Ust. § 265 odst. 1 ZOK zní: „*Má se za to, že ve vztahu ke společnosti je akcionářem ten, kdo je zapsán do seznamu akcionářů.*“.

¹⁶¹ Pokud ovšem akcionář způsobil, že není zapsán v seznamu akcionářů nebo že zápis neodpovídá skutečnosti, nemůže se domáhat neplatnosti usnesení valné hromady proto, že mu společnost na základě této skutečnosti neumožnila účast na valné hromadě nebo výkon hlasovacího práva. Viz § 265 odst. 3 ZOK.

¹⁶² Což ale neznamená, že společnost má povinnost sama aktivně zjišťovat k jakým změnám v osobách akcionářů došlo. Např. v případě úmrtí akcionáře není společnost povinna dohledat, na koho akcie zemřelého akcionáře přešly, byť se o smrti tohoto akcionáře dozvěděla. Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003.

co jí bude změna osoby akcionáře prokázána. V případě, že akcionář pozbude vlastnického práva akcií, společnost jej bez zbytečného odkladu ze seznamu vymaže.¹⁶³

Ustanovení § 266 ZOK zakotvuje právo každého akcionáře požadovat opis seznamu všech akcionářů, kteří jsou vlastníky akcií na jméno, nebo jen určité části tohoto seznamu.¹⁶⁴ Žádost musí mít povinně písemnou formu a akcionář je povinen uhradit náklady vzniklé v souvislosti s poskytováním opisu. Společnost je povinna vydat opis bez zbytečného odkladu po doručení žádosti.¹⁶⁵

Jiným osobám než akcionářům, může společnost poskytnout výše uvedené údaje jen za předpokladu, že nastanou zákonem vyžadované podmínky. Za prvé, společnost poskytne opis jiným osobám vždy, pokud s tím souhlasí konkrétní akcionář, kterého se zápis týká. Za druhé, společnost poskytne údaje o akcionáři, pokud půjde o jeden z případů, na který se vztahuje ust. § 115 ZPKT, které upravuje poskytování údajů osobou vedoucí evidenci investičních údajů. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, pak je akciová společnost povinna poskytnout opis ze seznamu akcionářů např. soudu pro účely soudního řízení, exekutorovi pro účely exekučního řízení, kterého je dotčený akcionář účastníkem, orgánům činným v trestním řízení pro účely trestního řízení, České národní bance v určitých případech a dalším subjektům tam uvedeným. Při poskytování údajů těmto subjektům má akciová společnost právo na úhradu vynaložených nákladů.¹⁶⁶

Sama společnost je oprávněna používat údaje ze seznamu jen pro svoje potřeby ve vztahu k akcionářům. Pokud by společnost chtěla použít údaje ze seznamu akcionářů k jiným účelům, musí získat souhlas akcionáře, kterého se dané údaje týkají.¹⁶⁷ Zákon o obchodních korporacích tak limituje právo společnosti používat údaje zapsané v seznamu akcionářů, přičemž je vhodné připomenout, že obchodník zákoník žádné obdobné omezení v tomto ohledu neznal.

¹⁶³ Jakmile dojde k výmazu ze seznamu akcionářů, pak musí společnost přestat vést údaje, které získala o akcionáři v souvislosti s jeho účastí ve společnosti, i v jakékoli jiné evidenci, ledaže by s takovým vedením vyslovil souhlas. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 460.

¹⁶⁴ Údaj o číslu bankovního účtu zapsaného v seznamu však společnost poskytne jen se souhlasem konkrétního akcionáře, popř. pokud půjde o některý z případů podle § 115 ZPKT.

¹⁶⁵ Jedná se o určité zpřísnění oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku, která stanovila společnosti povinnost poskytnout akcionáři opis nejpozději do sedmi dnů od doručení žádosti (§ 156 odst. 2 ObchZ).

¹⁶⁶ Jak vyplývá z § 115 odst. 5 ZPKT. Způsob stanovení výše nákladů a způsob jejich úhrady stanoví vyhláška č. 212/2010 Sb.

¹⁶⁷ Např. pokud by chtěla společnost oslovit akcionáře také jako své budoucí zákazníky. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1239.

6.3 Omezení převoditelnosti listinných akcií na jméno

Ustanovení § 270 a násl. ZOK upravují tzv. vinkulaci listinných akcií na jméno, tedy omezení jejich převoditelnosti.¹⁶⁸ Vzhledem k tomu, o jak závažný zásah do poměrů mezi akcionáři a společností se jedná, lze omezit převoditelnost listinných akcií na jméno pouze stanovami. Tím je zaručeno, že o omezení převoditelnosti mohou rozhodnout jen zakladatelé před vznikem společnosti nebo akcionáři na valné hromadě, přičemž k rozhodnutí o omezení převoditelnosti akcií na jméno je vyžadován souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů a zároveň souhlas tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů, kteří jsou vlastníky akcií na jméno. Omezení převoditelnosti akcií na jméno se povinně zapisuje do obchodního rejstříku, jak vyplývá z § 48 odst. 1 písm. k) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Změna stanov týkající se omezení převoditelnosti akcií nabývá účinnosti teprve dnem zápisu do obchodního rejstříku (§ 431 odst. 1 ZOK).

Stanovy mohou převoditelnost akcií na jméno pouze omezit, nikoli ji vyloučit zcela, a to byť jen dočasně.¹⁶⁹

Zákon o obchodních korporacích nestanoví taxativně, jakými způsoby lze omezit převoditelnost listinných akcií na jméno. V úvahu připadá, aby např. stanovy omezily převoditelnost pouze na stávající akcionáře či na osoby jim blízké, nebo aby převod podmínily udělením souhlasu ze strany některého z orgánů společnosti (s tímto řešením ZOK vyloženě počítá, viz níže). Vždy ale bude třeba, aby podmínka vyžadovaná stanovami byla uskutečnitelná. Jinak by část stanov obsahující neuskutečnitelnou podmínku k převodu byla neplatná.

Ustanovení § 271 a 272 ZOK naráží na případy, kdy je převoditelnost akcií podmíněna souhlasem orgánů společnosti. Zákon nestanoví, který orgán společnosti mohou stanovy k udělení souhlasu oprávnit. V úvahu připadá na prvním místě představenstvo či dozorčí rada. Samozřejmě je možné, aby stanovy konstituovaly

¹⁶⁸ Kromě několika menších změn se jedná o úpravu prakticky totožnou s úpravou, kterou obsahoval obchodní zákoník.

¹⁶⁹ Viz ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 146. Právní teorie však v tomto ohledu není jednotná. J. Pauly uvádí, že není možné automaticky považovat za vyloučení převoditelnosti, pokud stanovy upraví zákaz převoditelnosti po určitou dobu. Kritériem, podle kterého lze určit, zda je takový zákaz přípustný či nikoli, by měla být délka této doby, po kterou není možné akcie vůbec převádět. Tento autor tak dospívá k závěru, že zákaz převoditelnosti akcií, který by trval po adekvátní dobu (např. 6 měsíců), by mohl být ve stanovách platně obsažen. PAULY, Jan in: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1250-1251.

zvláštní orgán společnosti, jehož úkolem bude právě rozhodnout, zda souhlas s převodem akcií vysloví.

Pokud stanovy podmíní převod listinných akcií na jméno souhlasem orgánu společnosti, pak je možné, aby také stanovily, v jakých případech a za jakých podmínek je příslušný orgán společnosti povinen souhlas udělit, popřípadě i v jakých případech je povinen souhlas odmítnout.¹⁷⁰

Jak vyplývá z ust. § 271 odst. 1 ZOK, tak v případě, že je převoditelnost akcií na jméno podmíněna souhlasem orgánu společnosti, je účinnost smlouvy o jejich převodu vázána na udělení tohoto souhlasu. Pokud pověřený orgán neudělí souhlas do 6 měsíců od uzavření smlouvy, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy. Ustanovení § 271 odst. 3 ZOK ale povoluje, aby si strany ve smlouvě dohodly něco jiného, např. delší lhůtu, nebo že uplynutím lhůty teprve vznikne možnost od smlouvy odstoupit.¹⁷¹ Ustanovení § 272 odst. 2 ZOK pak chrání akcionáře společnosti před nečinností orgánu, který je oprávněný o převoditelnosti rozhodnout. Pokud příslušný orgán nevysloví souhlas do 2 měsíců, a to od doručení žádosti,¹⁷² pak platí nevyvratitelná právní domněnka, že souhlas byl udělen.

V případě, že příslušný orgán společnosti odmítl udělit souhlas k převodu akcie na jméno, ačkoliv nebyl povinen podle stanov souhlas odmítnout, musí společnost tuto akcii odkoupit, a to bez zbytečného odkladu poté, co ji bude doručeno žádost na odkoupení od příslušného akcionáře. K podání žádosti o odkoupení běží akcionáři lhůta jeden měsíc ode dne, kdy bylo dotčenému akcionáři doručeno rozhodnutí o odmítnutí souhlasu s převodem akcie.¹⁷³

V případě, že stanovy omezují převoditelnost akcií na jméno jinou podmínkou

¹⁷⁰ Pokud tyto podmínky budou ve stanovách obsaženy, pak to jistě přispěje k větší jistotě osob, které zvažují koupi akcií takové společnosti, protože jim budou dostupné jasnější informace o převoditelnosti těchto akcií. Viz HEJDA, Jan. 2013, op. cit., s. 321.

¹⁷¹ Jedná se o odlišné řešení, než které obsahoval pro tento případ obchodní zákoník. Ust. § 156 odst. 4 ObchZ stanovilo, že pokud smlouva nenabyla účinnosti do tří měsíců od uzavření, pak mohl kterýkoliv z účastníků od smlouvy odstoupit. Zákon o obchodních korporacích stanoví, že k účinkům, které nastávají při odstoupení od smlouvy, dojde přímo ze zákona uplynutím lhůty. Jak už ale bylo uvedeno, zákon umožňuje stranám, aby si svým ujednáním stanovily jiné následky uplynutí lhůty.

¹⁷² Zákon o obchodních korporacích počítá s písemnou formou žádosti (stejně jako předtím obchodní zákoník).

¹⁷³ Zákon dále odkazuje na § 329 odst. 1 a 2 ZOK, který upravuje následky porušení povinnosti navrhovatele učinit veřejný návrh smlouvy. Z toho vyplývá, že akcionář předloží spolu s žádostí návrh na uzavření smlouvy o koupi akcie za přiměřené protiplnění, přičemž společnost má povinnost takový návrh přijmout. Nepřijme-li společnost návrh do 15 pracovních dnů ode dne doručení, může se akcionáře domáhat uzavření smlouvy u soudu nebo požadovat náhradu újmy, a to nejpozději ve lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy byl doručen návrh na uzavření smlouvy.

než udělením souhlasu orgánem společnosti, pak má nesplnění této podmínky za následek neplatnost smlouvy o převodu akcií na jméno.

Omezují-li stanovy převoditelnost akcií na jméno, pak zákon stanoví, že stejná pravidla platí i pro jejich zastavení. Při prodeji zastavených akcií při výkonu zástavního práva se však souhlas příslušného orgánu společnosti nevyžaduje (§ 273 odst. 2 ZOK).¹⁷⁴

Převoditelnost akcií, které mají být přijaty k obchodování na regulovaném trhu, nesmí být omezena. Výjimkou je, pokud omezení převoditelnosti spočívá v požadavku souhlasu orgánu společnosti, jestliže zároveň přijetí takových akcií nenaruší obchodování na oficiálním trhu.

6.4 Forma zaknihované akcie

Z obecné úpravy zaknihovaných cenných papírů podle § 525 a násl. NObčZ vyplývá, že u zaknihovaných cenných papírů není rozlišována jejich forma.¹⁷⁵ Pokud vyjdeme z toho, že forma cenného papíru je určující pro způsob jeho převodu, lze dojít k závěru, že rozlišování formy u zaknihovaných cenných papírů nemá smysl. K převodu zaknihovaného cenného papíru dochází vždy změnou v příslušné evidenci, předání nebo indosace zaknihovaného cenného papíru není fakticky možná. Ani kritérium, zda je v textu listiny uvedeno jméno vlastníka nebo ne, nelze vztáhnout na zaknihované cenné papíry, protože vlastnické právo k zaknihovanému cennému papíru se vždy prokazuje výpisem z příslušné evidence. Na základě těchto argumentů lze rozhodnutí zákonodárce nerozlišovat nadále u zaknihovaných cenných papírů formu hodnotit jako správný krok.

Bohužel k opuštění formy nedošlo i u zaknihovaných akcií.¹⁷⁶ Původní vládní návrh zákona o obchodních korporacích¹⁷⁷ počítal s tím, že u zaknihovaných cenných papírů nebude forma rozlišována, a jeho § 271 odst. 4 vysloveně uváděl, že ustanovení

¹⁷⁴ Zde stanoví zákon o obchodních korporacích odlišné pravidlo než obchodní zákoník, podle kterého platilo, že omezení převoditelnost akcií na jméno se vztahuje také na jejich zastavení jen v případě, že převoditelnost akcií byla podmíněna souhlasem orgánu společnosti (viz § 155 odst. 5 ObchZ).

¹⁷⁵ Srovnej ust. § 525 odst. 2 NObčZ ve spojitosti s § 518, 1103 a 1104 NObčZ. Viz VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, s. 429. Tento závěr potvrzuje i důvodová zpráva. ELIÁŠ, Karel a kol. 2012, op. cit., s. 244.

¹⁷⁶ Na druhou stranu opuštění formy u zaknihovaných akcií by přineslo otázku, jakým způsobem vyřešit vzájemnou zastupitelnost listinných a zaknihovaných akcií, jestliže jedním ze znaků zastupitelnosti je právě forma cenného papíru (§ 516 odst. 1 NObčZ).

¹⁷⁷ *Sněmovní tisk č. 360. Vládní návrh zákona o obchodních korporacích* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=363&o=6>>.

o formě akcie se na zaknihované akcie nepoužijí. Ostatní ustanovení vládního návrhu pak na toto pojetí logicky navazovala. Nicméně v průběhu projednávání návrhu zákona v Parlamentu došlo ke změnám, které celou koncepci narušily a způsobily, že ustanovení týkající se formy akcie na sebe nenavazují.

Zákon o obchodních korporacích nakonec stanoví v § 263 odst. 1, že i zaknihované cenné papíry mohou mít formu na řad nebo na doručitele. Ostatní ustanovení zákon o obchodních korporacích to ovšem naprosto ignorují a vytvářejí tak dojem, že došlo k legislativnímu omylu. Např. ustanovení § 250 odst. 2 ZOK, které stanoví obligatorní náležitosti stanov, uvádí, že stanovy musí obsahovat údaj o tom, zda budou akcie znít na jméno nebo na majitele, anebo zda budou vydány jako zaknihované cenné papíry.¹⁷⁸ Ustanovení § 259 ZOK, které vyjmenovává obligatorní údaje akcie, pak výslovně obsahuje formulaci, že akcie obsahuje označení formy akcie, ledaže byla akcie vydána jako zaknihovaný cenný papír.

Nejvíce matoucí je vyslovený rozpor mezi § 274 odst. 1 ZOK, podle kterého jsou akcie na majitele neomezeně převoditelné, a ustanovením § 275 odst. 1 ZOK, které uvádí, že převoditelnost zaknihovaných akcií omezit lze, a to obdobně jako u akcií na jméno. Otázkou je, které z těchto ustanovení se prosadí, pokud společnost vydá zaknihované akcie na majitele. Pokud vyjdeme z předpokladu, že zavedení formy u zaknihovaných akcií nebylo omylem, ale záměrem zákonodárce, pak by asi mělo platit, že u zaknihovaných akcií na majitele převoditelnost omezit nelze.¹⁷⁹

Pokud se ohlédneme za úpravou zaknihovaných akcií podle obchodního zákoníku, který jejich formu rozlišoval, zjistíme, že smysl tohoto dělení bylo možné spatřovat ve dvou aspektech. Za prvé, zaknihované akcie na majitele představovaly pro společnost úsporu administrativních nákladů při svolávání valné hromady, protože jejich akcionáře nebylo nutné oslovovat adresně.¹⁸⁰ Za druhé, omezit převoditelnost

¹⁷⁸ Což je velmi paradoxní, protože tak se nabízí otázka, jak tedy vůbec lze zjistit formu zaknihované akcie. Jak již bylo judikováno k úpravě zaknihovaných akcií podle obchodního zákoníku, pro posouzení formy zaknihovaných akcií má být vždy rozhodující údaj uvedený ve stanovách. Viz usnesení Nejvyššího soud ze dne 28. 2. 12006, sp. zn. 29 Odo 981/2005.

¹⁷⁹ K názoru, že převoditelnost zaknihovaných akcií na majitele omezit nelze, se spíše přiklání i P. Čech. Viz ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*. 2012, č. 10, s. 36. Stejný názor zastává i J. Pauly. Viz PAULY, Jan in: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORÁČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1262-1263. Publikován byl ale i názor odlišný, podle kterého lze omezit převoditelnost zaknihovaných akcií vždy. Viz KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, s. 77.

¹⁸⁰ Viz § 184a odst. 2 ObchZ: „U společnosti s akciemi na jméno uveřejňuje představenstvo pozvánku tak, že ji odešle všem akcionářům na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů [...].“

umožňoval obchodní zákoník jen u zaknihovaných akcií na jméno.

Jsou takové výhody spojeny i se zaknihovanými akciemi majitele podle zákona o obchodních korporacích? Co se týče první výhody, pak ne. Z ustanovení § 406 odst. 1 ZOK vyplývá, že povinnost adresně zasílat pozvánku na valnou hromadu má společnost vůči všem vlastníkům zaknihovaných akcií bez ohledu na jejich formu. Navíc stanovy mohou stanovit jiný způsob, jakým akcionáře na valnou hromadu pozvou. I toto ustanovení tak s formou u zaknihovaných akcií nepočítá. Jediná výhoda, pokud to tak lze hodnotit, tedy spočívá v tom, že i zákon o obchodních korporacích umožňuje vydat zaknihované akcie na jméno, jejichž převoditelnost nelze ve stanovách ani omezit.

Jak vyplývá z ust. § 264 ZOK, vydala-li společnost zaknihované akcie na jméno, pak mohou stanovy určit, že seznam akcionářů je nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů. Pokud se ale akciová společnost takto zbaví povinnosti vést seznam akcionářů, pak se vystavuje riziku vyplývajícího ze skutečnosti, že se zbavila také do jisté míry vlivu na obsah této evidence. Na druhou stranu takovému řešení nelze upřít ani jisté výhody vyplývající např. z možnosti rychlé aktualizace evidence.¹⁸¹

Domnívám se, že nejednoznačnost ustanovení týkajících se formy zaknihovaných cenných papírů, lze uspokojivě vyřešit jen novelizací zákona o obchodních korporacích. Podle mého názoru by bylo smysluplnější, aby tato novela formu zaknihovaných akcií zrušila,¹⁸² jestliže obecně platí, že u ostatních druhů zaknihovaných cenných papírů forma rozlišována není. Nicméně se obávám, že zákonodárce promeškal vhodnou příležitost k provedení této změny, kterou nabízela rekodifikace soukromého práva. Spíše lze usuzovat, že novelizována budou jen ustanovení, která formu u zaknihovaných akcií nerozlišují.

Nehledě na to, v jaké formě byla zaknihovaná akcie vydána, k jejímu převodu dojde vždy až zápisem v příslušné evidenci, který je proveden na účtu vlastníka. Jestliže ale nejdříve dojde k zápisu na účet zákazníků, který byl otevřen pro subjekt spravující zaknihované akcie, pak dojde k převodu vlastnického práva už zápisem na účet zákazníků (§ 1104 odst. 1 a 2 NObčZ).

U společnosti s akciemi na majitele uveřejňuje představenstvo [...] oznámení o konání valné hromady v Obchodním věštнику a jiným vhodným způsobem určeným stanovami. "

¹⁸¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 458.

¹⁸² Pak by ale bylo nutné vyřešit již výše zmíněný problém vzájemné zastupitelnosti listinných a zaknihovaných akcií.

6.5 Omezení převoditelnosti zaknihovaných akcií

Jak již bylo uvedeno, zaknihované akcie jsou neomezeně převoditelné, ledaže stanoví jejich převoditelnost omezí. Na omezení jejich převoditelnosti se obdobně použijí ustanovení o omezení převoditelnosti akcií na jméno (§ 275 odst. 1 ZOK). Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích úmyslně rozlišuje formu zaknihovaných akcií, pak se domnívám, že není možné omezit převoditelnost zaknihovaných akcií na majitele. Zákon o obchodních korporacích tak stejně jako obchodní zákoník umožňuje společnost vydat neomezeně převoditelné zaknihované akcie na majitele.

7. Druh akcie

Pro členění akcií podle druhů jsou rozlišovacími kritérii rozsah a charakter práv, které jsou s akcií spojeny. Druhem akcie se tedy rozumí taková skupina akcií, pro kterou platí, že se všemi akciemi patřícími do této skupiny jsou spojena stejná práva. Až do přijetí zákona o obchodních korporacích nebyl pojem „*druh akcie*“ právním předpisem výslovně definován a k výše uvedené definici toho pojmu dospěla až výkladem právní teorie.¹⁸³ Připuštění existence různých druhů akcií neznamena samo o sobě porušení zásady rovného zacházení s akcionáři, pokud platí, že s každým druhem akcie jsou spojena totožná práva. Tedy je nepřipustné, aby byla přiznána různá práva vlastníkům akcií téhož druhu.¹⁸⁴

7.1 Druhy akcií před rekodifikací soukromého práva

Obchodní zákoník umožňoval akciovým společnostem vydat pouze zákonem výslovně upravené druhy akcií, jak vyplývalo *a contrario* z poslední věty ust. § 155 odst. 7 ObchZ.¹⁸⁵ Náš právní řád před rekodifikací nenabízel v tomto ohledu příliš velký výběr, protože upravoval pouze dva druhy akcií.¹⁸⁶ Prvním druhem byly akcie kmenové, se kterými nebyla spojena žádná zvláštní práva (§ 155 odst. 6 ObchZ). Jednalo se o „obyčejné“ akcie, do kterých byla vtělena jen všechna zákonná práva akcionáře bez nějakých modifikací. Jediným dalším druhem akcií, který bylo možné platně vydat, byly akcie prioritní, jež byly upraveny v § 159 ObchZ. S prioritními akciemi bylo spojeno přednostní právo na dividendu nebo na podíl na likvidačním zůstatku, přičemž platilo, že souhrn jmenovitých hodnot prioritních akcií nesměl překročit polovinu základního kapitálu společnosti. Fakultativně mohly stanovy

¹⁸³ „*O zvláštní druh akcie jde tehdy, jsou-li s určitými akciemi spojena jiná akcionářská práva než s akciemi jinými.*“ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002, s. 1418.

¹⁸⁴ Zákaz vnitřního členění v rámci jednoho druhu akcie vyplývá z ust. § 276 odst. 1 ZOK, které stanoví, že témuž druhu akcií musí náležet stejná práva. Obdobný zákaz obsahoval ObchZ v § 155 odst. 7.

¹⁸⁵ Toto pravidlo uzavřeného počtu druhu akcií bylo do obchodního zákoníku zavedeno až novelou č. 600/1992 Sb. Cílem zákonodárce bylo zvýšit právní jistotu akcionářů ve vztahu k právům spojeným s akciemi. Viz KRÍŽ, Radim. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstev. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 4, s. 110.

¹⁸⁶ Těsně před rekodifikací soukromého práva nabyt účinnosti zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, který zavedl nový druh akcie. Tímto druhem jsou investiční akcie, které může vydávat pouze akciová společnost s proměnným základním kapitálem. Stanovy mohou určit, že s investičními akciemi nebude spojeno hlasovací právo. Vlastník investiční akcie má právo kdykoliv požadovat, aby společnost od něj investiční akcii odkoupila. Odkoupením investiční akcie zaniká.

společnosti určit, že s prioritními akciemi nebude spojeno právo na hlasování na valné hromadě.

České akciové právo se vyznačovalo až do přijetí zákona o obchodních korporacích poměrně opatrným přístupem k úpravě druhů akcií. Přesto se v období po roce 1989 bylo možné setkat i s jinými druhy akcií než s výše uvedenými akciemi kmenovými a prioritními. Celkově se jednalo se o další tři druhy akcií, které ale byly postupně z rozličných důvodů zrušeny.

Jedním z těchto tří druhů akcií byly tzv. úrokové akcie. Jejich vydání umožňoval již zmíněný o akciové společnosti. Ustanovení § 10 ZOAS upravovalo druh akcií, se kterými byl spojen nárok na vyplacení úroku ze jmenovité hodnoty akcie i v případě, že společnost v daném roce nedosáhla zisku. Dnem účinnosti obchodního zákoníku byly tyto akcie podle § 764 odst. 3 ObchZ zbaveny zvláštních práv a došlo k jejich přeměně na běžné, kmenové akcie. Obchodní zákoník nadto výslovně zakázal v § 159 odst. 2 vydání úrokových akcií i do budoucna.

Dalším druhem akcií, který byl v minulosti přítomen v našem právním řádu, byly tzv. zaměstnanecké akcie, jež upravoval obchodní zákoník v § 158 až do účinnosti zákona č. 370/2000 Sb. Zaměstnanecké akcie mohli nabývat při zvýšení základního kapitálu akciové společnosti pouze její zaměstnanci nebo bývalí zaměstnanci, kteří již odešli do důchodu, a to za zvýhodněných podmínek. Zaměstnanci spláceli pouze část emisního kursu zaměstnaneckých akcií a zbývající část musela být kryta ze zdrojů společnosti. Fakultativně umožňoval obchodní zákoník spojit se zaměstnaneckými akciemi právo na jejich vrácení společnosti za protihodnotu určenou stanovami nebo podpůrně zákonem. Zaměstnanec, který se chystal své zaměstnanecké akcie prodat, byl v takovém případě zvýhodněn oproti běžným akcionářům tím, že nemusel hledat kupce pro své akcie a mohl se spolehnout na možnost jejich vrácení společnosti. Jak vyplývalo z § 158 odst. 4 obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2000, dnem skončení pracovního poměru majitele akcie jinak než vstupem do důchodu či ke dni úmrtí majitele akcie došlo k pozastavení výkonu práv spojených se zaměstnaneckou akcií a vznikla povinnost zaměstnaneckou akcií vrátit. Společnost pak byla povinna za vrácenou akcií zaplatit určitou částku. Převoditelnost zaměstnaneckých akcií byla omezena pouze na současné zaměstnance či na zaměstnance, kteří odešli do důchodu.

Zaměstnanecké akcie se nakonec ukázaly jako problematický právní institut.

Velkou svízél mohly způsobit společnosti, která se v důsledku špatné hospodářské situace odhodlala k masovému propouštění svých zaměstnanců. Jak již bylo uvedeno výše, ukončení zaměstnaneckého poměru znamenalo pro společnost povinnost zaplatit za vrácené akcie určitou částku, což nakonec mohlo způsobit prohloubení hospodářských problémů takové společnosti.¹⁸⁷ Novelou obchodního zákoníku, která byla provedena zákonem č. 370/2000 Sb., došlo ke zrušení možnosti emitovat zaměstnanecké akcie. Již vydané zaměstnanecké akcie se nejpozději do 31. 12. 2002 přeměnily na akcie kmenové. Namísto zaměstnaneckých akcií bylo novelizací obchodního zákoníku umožněno, aby stanovy připustily nabývání kmenových a prioritních akcií zaměstnanci společnosti za zvýhodněných podmínek.¹⁸⁸

Posledním druhem akcií, se kterým bylo možné se historicky setkat, byly akcie se zvláštními právy spojenými s výkonem hlasovacího práva, pro které se v praxi vžilo zjednodušující označení „*zlaté akcie*“. Jejich existenci zavedl do našeho právního řádu zákon č. 210/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby. Tento druh akcií mohly vydat pouze společnosti, které byly založeny Fondem národního majetku ČR nebo Pozemkovým fondem ČR. Stanovy takových společností pak měly vymezit rozhodnutí valné hromady, která nebylo možné přijmout bez hlasů spojených se zlatými akciemi. Zvláštní hlasovací práva spojená se zlatými akciemi bylo možné vykonávat, jen pokud jejich vlastníkem byl Fond národního majetku či Pozemkový fond ČR. Zlaté akcie byly spolu s Pozemkovým fondem ČR zrušeny zákonem č. 178/2005 Sb. k 1. 1. 2006.¹⁸⁹

7.2 Druhy akcií podle zákona o obchodních korporacích

Přijetí zákona o obchodních korporacích znamenalo zásadní změnu systému druhů akcií. V duchu zásady autonomie vůle, jakožto hlavní zásady nového soukromého práva, zákonodárce upustil od pravidla uzavřeného počtu druhu akcií, které stanovil

¹⁸⁷ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 146.

¹⁸⁸ Dále k tématu zvýhodněného nabývání akcií zaměstnanci viz kapitolu 8.6.

¹⁸⁹ Zlaté akcie byly jedním ze skupiny právních prostředků, které měly sloužit privatizačním účelům. Jejich smyslem bylo umožnit prosazení rozhodnutí vyhovujících privatizačním záměrům i v případě, že některý z Fondů neměl na valné hromadě dané společnosti potřebnou hlasovací většinu. Došlo tak vytvoření nerovnosti mezi akcionáři. Existence zlatých akcií nebyla jen českým specifickým, bylo možné se s nimi setkat i v právních řádech několika unijních států. Jak vyplývá z konstantní judikatury Evropského soudního dvora, jsou akcie se zvláštními hlasovacími právy ve prospěch státu a jiných veřejnoprávních subjektů považovány za překážku svobodného pohybu kapitálu a svobody usazování. Blíže viz ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 159-160.

obchodní zákoník v § 155 odst. 7.¹⁹⁰ Naopak zákon o obchodních korporacích umožňuje akciovým společnostem emitovat nepojmenované druhy akcií, jejichž vlastnosti nejsou předem definovány zákonodárcem, ale jsou výsledkem svobodné úvahy zakladatelů společnosti či jejich akcionářů.

Zákon o obchodních korporacích opět označuje běžné akcie jako akcie kmenové.¹⁹¹ V ust. § 276 odst. 1 ZOK se pak zavádí novým pojem, který je klíčový právě pro tvorbu nepojmenovaných druhů akcií. Jedná se o tzv. akcie se zvláštními právy, tedy o modifikované akcie, se kterými je v porovnání s kmenovými akciemi spojeno určité zvláštní právo. Akcie se zvláštními právy, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh.¹⁹² Jediným druhem akcie se zvláštními právy, jehož vlastnosti zákonodárce výslovně upravil, jsou prioritní akcie. Kusová akcie není samostatným druhem akcie, protože s ní nejsou spojena žádná zvláštní práva.¹⁹³

Jaké druhy akcií společnost vydá, je plně na uvážení zakladatelů při konstituování nové akciové společnosti,¹⁹⁴ přičemž platí, že pokud mají být vydány akcie různých druhů, pak jejich název a popis práv s nimi spojených tvoří podstatnou náležitost stanov [§ 250 odst. 2 písm. d) ZOK]. Dále je pak na akcionářích, zda hlasováním na valné hromadě zasáhnou do skladby druhů akcií i za existence společnosti. Změna druhu akcií či práv s nimi spojenými ale bude vždy znamenat zároveň změnu stanov. K takovému rozhodnutí valné hromady vyžaduje zákon nejméně dvě třetiny hlasů přítomných společníků. Vzhledem k tomu, že současně půjde i o změnu postavení společníků, kteří vlastní daný druh akcie, stanoví zákon o obchodních korporacích požadavek další – souhlas alespoň tří čtvrtin přítomných akcionářů vlastnicích dotčený druh akcií.

¹⁹⁰ Jak uvádí důvodová zpráva k ust. § 276 ZOK, prolomení zásady uzavřeného počtu druhů akcií zákonodárce odůvodňuje potřebami kapitálového trhu a odkazuje na pozitivní zahraniční zkušenost (§ 11 německého akciového zákona). Viz HAVEL, Bohumil. 2012, op. cit., s. 130.

¹⁹¹ Ust. § 276 odst. 1 ZOK: „*Akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo, jsou akcie kmenové.*“

¹⁹² Viz § 276 odst. 1 ZOK. Ze znění tohoto ustanovení vyplývá, že zákon o obchodních korporacích nepovažuje kmenové akcie za druh akcií, což není příliš logické.

¹⁹³ Shodně KRŮŽ, Radim. 2013, s. 115. Překvapivě za druh akcie označil kusové akcie jeden z autorů zákona o obchodních korporacích, ačkoliv je evidentní, že kusové akcie definici druhu akcie podle ZOK neodpovídají. Viz HAVEL, Bohumil. Poznámky k článku P. Čecha. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 10, s. 303.

¹⁹⁴ To neplatí, pokud zvláštní zákon stanoví jinak. Např. podle § 20 odst. 2 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, nesmí autorizovaná společnost vydat jiný druh akcií než akcie kmenové. Ustanovení § 101 odst. 3 ZPKT pak zakazuje centrálnímu depozitáři vydávat prioritní akcie.

7.3 Kmenové akcie

Kmenovými akciemi jsou takové akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo (§ 276 odst. 1 ZOK). Jedná se tedy o běžné akcie, do kterých jsou vtělena všechna práva akcionáře, které s akcií spojuje přímo zákon. Jak vyplývá z § 259 odst. 2 ZOK, kmenová akcie nemusí obsahovat označení druhu.

Zatímco podle úpravy obsažené v obchodním zákoníku musel souhrn jmenovitých hodnot kmenových akcií tvořit minimálně 50 % základního kapitálu společnosti, ze zákona o obchodních korporacích žádné takové omezení nevyplývá. Je tedy možné, aby společnost vůbec kmenové akcie nevydala a místo toho emitovala pouze několik druhů akcií se zvláštními právy.

7.4 Prioritní akcie

Prioritní akcie představují jediný druh akcií se zvláštními právy, který zákonodárce uznal za vhodné výslovně upravit.¹⁹⁵ Ustanovení § 278 odst. 1 ZOK definuje prioritní akcii jako takovou akcii, se kterou je spojeno přednostní právo týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti. Záleží jen na stanovách společnosti, zda s prioritními akciemi spojí jen některá z výše uvedených přednostních práv nebo všechna.¹⁹⁶ Vždy ale musí platit, že s akciemi jednoho druhu musí být spojena totožná práva, a proto není možné, aby společnost např. emitovala jednak prioritní akcie, se kterými budou spojena všechna přednostní práva, a zároveň i prioritní akcie, se kterými bude spojeno jen přednostní práva na podíl na zisku.¹⁹⁷

¹⁹⁵ Zřejmě se tak stalo z toho důvodu, že zákon umožňuje nejen spojit s prioritními akciemi určitá zvláštní práva, ale také připouští od prioritních akcií určité právo oddělit, což obecně neplatí pro akcie se zvláštními právy.

¹⁹⁶ A to i navzdory tomu, že v dotyčném ustanovení zákona o obchodních korporacích je použito spojky „nebo“. Vycházím z toho, že obdobným způsobem bylo koncipováno i ustanovení obchodního zákoníku upravující přednostní práva spojená s prioritními akciemi, přičemž právní teorie došla k závěru, že s toutéž prioritní akcií může být spojeno jak přednostní právo na podíl na zisku, tak přednostní právo na podíl na likvidačním zůstatku. Stejný závěr lze vztáhnout i na prioritní akcie podle zákona o obchodních korporacích. Viz DĚDIČ, Jan a kol. 2012, op. cit., s. 114.

¹⁹⁷ Jiný názor zastává J. Pauly, který uvádí, že je možné, aby jedna společnost emitovala různé druhy prioritních akcií, pokud budou označeny odlišně. Nemyslím si, že by tomu tak mělo být. Zákonodárce upravil prioritní akcie výslovně jako jeden pojmenovaný druh akcií, kterému definoval určité vlastnosti. Podle mého názoru může akciová společnost vydat jen jednu skupinu akcií, která bude označena jako akcie prioritní, protože musí platit, že akcie se zvláštními právy, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh akcií. PAULY, Jan in: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. 2013, op. cit., s. 1272.

Stejně jako obchodní zákoník, tak ani zákon o obchodních korporacích neupravuje rozsah a způsob výkonu přednostních práv spojených s prioritní akcií. Jakým způsobem a v jakém rozsahu lze přednostní právo vykonávat tak musí být určeno ve stanovách (§ 277 odst. 1 ZOK). V úvahu připadá několik možností, jak přednostní práva konstruovat, např. stanovy mohou určit, že určitá procentuální část zisku se rozdělí mezi všechny akcionáře a zbylá část zisku případně pouze vlastníkům prioritních akcií.¹⁹⁸ Významnou změnu ohledně prioritních akcií zavedl zákon o obchodních korporacích ve vztahu k hlasovacímu právu. Jak už bylo uvedeno výše, obchodní zákoník spočíval na pravidlu, že pokud nebylo ve stanovách uvedeno jinak, pak platilo, že s prioritními akciemi bylo spojeno hlasovací právo. Zákon o obchodních korporacích zavedl princip přesně opačný, ze kterého vyplývá, že mlčí-li stanovy, pak jsou prioritní akcie vydány bez hlasovacího práva.¹⁹⁹ Prioritní akcie tak mají ze zákona charakter tzv. „*němých akcií*“²⁰⁰, se kterými není spojeno hlasovací právo. Akcionáři vlastníci takové prioritní akcie přinášejí do společnosti kapitál bez toho, aby zároveň získali vliv na jejím řízení, což je kompenzováno lepším zhodnocením jejich vkladu oproti ostatním akcionářům. Při posuzování usnášenschnosti valné hromady se k prioritním akciím bez hlasovacího práva nepřihlíží (§ 421 odst. 2 ZOK).

Za určitých okolností však přiznává zákon právo hlasovat na valné hromadě i vlastníkům prioritních akcií, se kterými hlasovací právo nebylo spojeno.²⁰¹ Dva takové případy upravuje § 280 odst. 1 ZOK. Za první, vlastník prioritní akcie nabývá hlasovacího práva ode dne, který následuje po dni, v němž valná hromada rozhodla o tom, že přednostní podíl na zisku nebude vyplacen, a to až do doby, kdy valná hromada rozhodne o vyplacení přednostního podílu na zisku. Ustanovení § 280 odst. 2 ZOK pak dodává, že toto právo hlasovat trvá ještě v rozsahu celého pořadu na valné hromadě, který rozhodne o vyplacení přednostního podílu na zisku. Za druhé, hlasovací právo vlastníka prioritní akcie se obnoví také v případě, že dojde k prodloužení výplaty přednostního podílu na zisku. Pak vlastník prioritní akcie nabývá hlasovacího práva až do okamžiku jeho vyplacení. Další případy vyplývají z § 278 odst. 2 ZOK, který stanoví, že vlastník prioritní akcie bez hlasovacího práva je oprávněn hlasovat na valné

¹⁹⁸ Viz ELIÁŠ, Karel. 2000, op. cit., s. 119.

¹⁹⁹ Zvláštní úpravu obsahuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, který v ustanovení § 20 odst. 2 stanoví, že s prioritními akciemi, které vydala banka, nemůže být spojeno hlasovací právo nikdy.

²⁰⁰ Viz ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit., s. 144.

²⁰¹ Obdobnou úpravu obsahoval i obchodní zákoník (§ 159 odst. 3 ObchZ).

hromadě také tehdy, když zákon o obchodních korporacích vyžaduje hlasování podle druhů akcií.²⁰² Posledním případem, kdy zákon přiznává vlastníkům prioritních akcií právo vždy hlasovat na valné hromadě je upraven v § 382 odst. 1 ZOK, který se týká rozhodnutí valné hromady o nuceném přechodu účastnických cenných papírů.

Pokud se společnost rozhodla vydat prioritní akcie bez hlasovacího práva, pak v takovém případě platí ze zákona jedno důležité omezení. Podle § 279 ZOK nesmí souhrn jejich jmenovitých hodnot přesáhnout 90 % základního kapitálu. I toto ustanovení je však liberálním posunem oproti § 159 odst. 1 ObchZ, podle kterého souhrn jmenovitých hodnot prioritních akcií nemohl překročit 50 % základního kapitálu, a to navíc bez ohledu na to, zda s nimi bylo nebo nebylo spojeno hlasovací právo.

7.5 Akcie se zvláštními právy

Akcie se zvláštními právy netvoří jako celek jeden druh akcie. Podle § 276 odst. 1 ZOK se rozumí pod pojmem „*akcie se zvláštními právy*“ všechny akcie odlišné od akcií kmenových, tedy takové akcie, se kterými je na základě stanov spojeno navíc nějaké zvláštní právo. Skupina akcií se zvláštními právy, pro kterou platí, že se všemi akciemi patřícími do této skupiny je spojeno totožné zvláštní právo nebo stejný katalog zvláštních práv, pak tvoří jeden druh akcie. Zákon tak umožňuje akciové společnosti vydávat takřka neomezené množství zákonem nepojmenovaných druhů akcií.²⁰³

Důležitou otázkou je, jaká všechna práva je možné podřadit pod pojem zvláštních práv. Zákon o obchodních korporacích nabízí několik základních vodítek, jež přibližují charakter zvláštních práv, která je možné s akcií spojit. Tak předně ustanovení § 276 odst. 2 ZOK výslovně zakazuje vydat akcie, s nimiž je spojeno právo na určitý úrok nezávisle na výsledcích hospodaření akciové společnosti. Z toho tedy vyplývá, že není možné platně vydat tzv. úrokové akcie. Naopak určitý návod na to, která práva s akcií spojit lze, pak obsahuje ustanovení § 276 odst. 3 ZOK, které podává demonstrativní výčet několika zvláštních práv. Podle tohoto ustanovení může být

²⁰² Např. k rozhodnutí o změně výše základního kapitálu (§ 417 odst. 1 ZOK).

²⁰³ Zákon připouští vytvoření zvláštního druhu akcie pouze připojením dalšího práva, nikoli odebráním některého ze zákonných práv akcionáře. Odebrání hlasovacího práva zákon o obchodních korporacích umožňuje jen v případě prioritních akcií. Shodně KŘÍŽ, Radim. 2013, op. cit., s. 113-114. Lze se ale setkat i s opačným názorem, ze kterého vyplývá, že by bylo možné vydat jakýkoliv druh akcie se zvláštními právy, s nimiž by hlasovací právo nebylo spojeno. Viz KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 83.

s akciemi spojeno zejména právo na rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo modifikované hlasovací právo. Zákon o obchodních korporacích ovšem neobsahuje další ustanovení, která by definovala obsah těchto práv, kromě jedné výjimky, kterou je ustanovení § 348 odst. 4 ZOK, jež navazuje na akcie s právem na pevný podíl na zisku. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, pro takový druh akcií platí, že ke vzniku konkrétního práva na podíl na zisku se nevyžaduje rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi akcionáře. Místo toho postačí, když společnost za dané období zisk vytvoří a valná hromada schválí účetní závěrku. Podíl na zisku je pak splatný do 3 měsíců od schválení účetní závěrky, ze které plyne.

Poměrně nejasné je, jaký obsah vlastně má právo na podřízený podíl na zisku. Jeden z možných výkladů, který zatím poskytla právní teorie, se opírá o ustanovení § 34 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech. Toto ustanovení upravuje tzv. podřízené dluhopisy, o kterých platí, že v případě vstupu jejich emitenta do likvidace nebo vydání rozhodnutí o úpadku, bude pohledávka odpovídající právům s tímto dluhopisem spojených uspokojena až po uspokojení všech ostatních pohledávek.²⁰⁴ Podle mého názoru není příliš pravděpodobné, že by zákonodárce v ustanovení § 276 odst. 3 ZOK narážel právě na možnost vydat akcie s obdobnými vlastnostmi, jaké mají podřízené dluhopisy. Úmyslem zákonodárce spíše bylo umožnit vydání akcií s podřízeným či rozdílným podílem na zisku, které by se chovaly jako tzv. divizní akcie. Rozdílnost zisku připadajícího na divizní akcii spočívá v tom, že se výše dividendy spojená s divizní akcií odvíjí pouze od výkonnosti určitého oddělení společnosti. K tomu, aby bylo možné rozdělit zisk na připadající na divizní akcie, je ale nutné, aby společnost vždy dosáhla zisku jako celek.²⁰⁵

Zákon o obchodních korporacích v § 276 odst. 3 také výslovně zmiňuje možnost vydat akcie s rozdílnou vahou hlasů, tedy takové akcie, se kterými je spojeno určitým způsobem modifikované hlasovací právo. Jak uvádí S. Černá, záměrem zákonodárce bylo zřejmě umožnit vydání akcií, se kterými je spojena vyšší hlasovací síla, než jaká by odpovídala poměru jejich jmenovité hodnoty k základnímu kapitálu.²⁰⁶ Vychází se z předpokladu, že připojením zvláštního práva k akcii se sleduje zlepšení pozice jejího

²⁰⁴ Viz KŘÍŽ, Radim. 2013, op. cit., s. 114.

²⁰⁵ Viz ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, č. 10, s. 36.

²⁰⁶ ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 7-8, s. 193.

vlastníka, nikoli oslabení. Akcie s rozdílnou vahou hlasů tak v sobě mohou ztělesňovat několikanásobně více hlasů než akcie jiného druhu o stejné jmenovité hodnotě. Tento druh akcií ve svém důsledku prolamuje princip proporcionality mezi podílem akcionáře na základním kapitálu a jeho hlasovací silou.²⁰⁷ Dochází tak k tomu, že se oslabuje vztah mezi kapitálovým přínosem akcionáře a jeho postavením ve společnosti. Zákon o obchodních korporacích neobsahuje žádná navazující ustanovení, která by výslovně stanovila horní hranici hlasovacího zvýhodnění, což se může v budoucnu projevit jako značně problematické řešení. Zahraniční zkušenosti s tímto druhem akcií totiž ukázaly, že absence horního limitu může vést až k neblahým důsledkům v podobě akcií s tisícinásobnými hlasovacími právy, takže nakonec zákonodárce v zemích, jejichž právní řády vydání akcií s rozdílnou vahou připouštěly, musel určité limity stanovit, případně takový druh akcií zrušit.²⁰⁸ Jakým způsobem zareaguje na akcie s vyšší vahou hlasů česká právní praxe, ukáže až čas, ale jen těžko se dají najít důvody podporující tvrzení, že naše zkušenost bude výrazně odlišná.²⁰⁹ Samostatnou otázkou týkající se hlasovacích práv je, zda lze platně vydat druh akcie, se kterým bude spojeno zvláštní právo vetovat jakékoliv nebo jen některá rozhodnutí přijatá valnou hromadou. Názor právní teorie není v tomto ohledu jednotný, ale vzhledem k tomu, že zákon takový druh akcií výslovně nezakazuje, pak by zřejmě bylo možné jej vydat.²¹⁰

Jak již bylo uvedeno, výčet práv podle § 276 odst. 3 ZOK je pouze demonstrativní, takže s akciemi mohou být spojena i práva další, přičemž zákon nestanoví žádná omezení (s výjimkou týkající se již zmíněného práva na úrok). Jaká tedy může být povaha těchto dalších zvláštních práv? Souhlasím s názorem P. Čecha, který dovedl, že charakter těchto zvláštních práv by vždy měl být limitován povahou

²⁰⁷ Viz § 250 odst. 2 písm. e) ZOK.

²⁰⁸ Např. ve Francii došlo k zákonnému omezení na dvojnásobek hlasů spojených s jednou akcií. V Německu došlo ke zrušení akcií s rozdílnou vahou hlasů úplně, důvodem bylo jejich těžké zneužívání. Viz ČERNÁ, Stanislava. 2012, op. cit., s 194-195.

²⁰⁹ Takto svobodná úprava totiž klade velké nároky na úroveň právní kultury, přičemž se dá v této souvislosti poznamenat, že vývoj našeho akciového práva byl ochuzen o 40 let ve srovnání se zeměmi západní Evropy. Např. francouzský právní řád upravoval akcie s rozdílnou vahou hlasů už počátkem 20. století, přičemž tento druh akcie zde by natolik zneužíván, že se běžně v souvislosti s ním mluvilo o „akcionářském fašismu“. Blíže k vývoji francouzské úpravy druhů akcií viz ČERNÁ, Stanislava. Preferenční akcie ve francouzské právní úpravě, *Právní rozhledy*. 2006, č. 4, s. 131.

²¹⁰ Např. J. Pokorná se domnívá, že vydání akcií s právem veta by skoro vždy znamenalo porušení zákazu nedůvodného zvýhodnění vlastníků takových akcií (§ 244 odst. 2 ZOK). POKORNÁ, Jarmila in: KOTÁSEK, Josef a kol. 2014, op. cit., s. 81. Naopak R. Kříž zastává názor, že vydání takového druhu akcií by bylo možné, avšak i tento autor si klade otázku, zda by tím nedošlo k rozporu s dobrými mravy. KRÍŽ, Radim. 2013, op. cit., s. 115.

akcie jako účastnického cenného papíru, tedy mělo by se jednat o práva směřující k výkonu podílu akcionáře na řízení společnosti, jejím zisku nebo likvidačním zůstatku. Nemělo by být tedy přípustné vydat akcie se zvláštními právy, se kterými by byla spojena práva nesouvisející s účastí ve společnosti, jako např. právo na slevu v provozovně nebo právo na bezplatné parkování v sídle společnosti.²¹¹ Lze se ale setkat i názorem opačným, který připouští spojit s akcií jakákoliv zvláštní práva.²¹² Odpověď na otázku, která zvláštní práva lze s akcií ještě spojit a která už ne, tak přinese až budoucí soudní judikatura, přičemž nelze dopředu odhadnout, ke kterému z výše uvedených názorů se soudy přikloní. Nesporně ale platí, že ujednání stanov zakotvující zvláštní práva musí být vždy v souladu s dobrými mravy (§ 580 odst. 1 NObčZ) a veřejným pořádkem (§ 588 NObčZ), přičemž určitý limit ve vztahu k zvláštním právům lze spatřovat i v ustanovení § 244 odst. 2 ZOK, které stanoví, že k právním jednáním, jejichž účelem je nedůvodně zvýhodnit jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se nepřihlíží.²¹³

Možnost vydávat zvláštní druhy akcií klade zvýšené požadavky na obsah stanov, které musí jasným způsobem vymezit zvláštní práva spojená s akciemi a jejich obsah. V případě, že vzniknou pochybnosti o obsahu těchto zvláštních práv, může na návrh společnosti nebo jejího akcionáře určit povahu zvláštního práva soud (§ 277 odst. 1 ZOK). Pokud z okolností nebude zřejmé, jaké zvláštní právo odpovídá vůli obsažené ve stanovách, pak soud rozhodnutím určí, že s takovou akcií není spojeno žádné zvláštní právo, tedy že jde o akcii kmenovou.²¹⁴

7.6 Zvýhodněné nabývání akcií zaměstnanci

Jak již bylo uvedeno v kapitole 8.1, novela obchodního zákoníku č. 370/2000 Sb., která zrušila zaměstnanecké akcie, zavedla zvýhodněné nabývání akcií zaměstnanci za podmínek uvedených v § 158 ObchZ, přičemž tyto akcie netvořily samostatný druh akcií. Obdobná možnost je výslovně upravena i v zákoně o obchodních korporacích a to v § 258, přičemž oproti úpravě v obchodním zákoníku došlo k několika podstatným

²¹¹ ČECH, Petr. A.S. po rekonstrukci. *Právní rádce*. 2012, č. 5, s. 22.

²¹² Viz ŠTENGLLOVA, Ivana a kol. 2013, op. cit., s. 468-469.

²¹³ Viz ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*. 2012, č. 10, s. 36.

²¹⁴ Vlastníkovi akcie, které se takové rozhodnutí týká, pak vznikne podle § 277 odst. 2 ZOK právo požadovat, aby od něj společnost tuto akcii odkoupila za přiměřenou cenu, a to do 1 měsíce od rozhodnutí soudu. Takové právo nevznikne pouze v případě, že vlastníkovu byla pochybnost o obsahu zvláštního práva známa již v době, kdy akcii získal.

změnam.²¹⁵ K tomu, aby zaměstnanci²¹⁶ mohli nabývat akcie společnosti za zvýhodněných podmínek, je nutné, aby stanovy takovou možnost výslovně upravily. Zákon o obchodních korporacích nově umožňuje, aby stanovy určily, že zaměstnanci mohou za zvýhodněných podmínek nabývat nejen akcie společnosti, která je jejich zaměstnavatelem, ale také akcie společností s ní propojených. Zákon výslovně neuvádí, při jakých příležitostech nebo jakými způsoby mohou zaměstnanci akcie zvýhodněným způsobem nabývat, ale určité možnosti lze nepřímou dovodit. Jeden ze způsobů zvýhodnění, který vyplývá z § 258 odst. 2 ZOK, spočívá v tom, že valná hromada rozhodne o zvýšení základního kapitálu, ve kterém určí, že zaměstnanci, kteří upíšou nové akcie, nemusí splatit jejich emisní kurs v plné výši. Ta část emisního kursu, která nepodléhá splacení zaměstnanci, pak musí být pokryta z vlastních zdrojů společnosti.

Na další způsob zvýhodnění naráží ustanovení § 305 ZOK, ze kterého vyplývá, že společnost může odkoupit své vlastní akcie bez předchozího usnesení valné hromady, pokud je nakupuje za účelem jejich dalšího prodeje. Takto nabyté akcie musí společnost zcizit nejpozději do jednoho roku od jejich nabytí. I v tom případě musí být rozdíl mezi cenou, za kterou je společnost koupila, a cenou, za které je nabídne zaměstnancům, pokryt z vlastních zdrojů společnosti.

Zatímco § 158 odst. 2 ObchZ stanovilo, že souhrn emisních kursů nebo kupních cen všech akcií, které nepodléhají splacení zaměstnanci, nesmí překročit 5 % základního kapitálu společnosti, ust. § 258 ZOK žádný obdobný limit neobsahuje.²¹⁷ Společnost také není nijak omezena v tom, jaké druhy akcií za zvýhodněných podmínek svým zaměstnancům poskytne, může se tedy jednat o akcie kmenové, prioritní či o některý z nepojmenovaných druhů akcií.²¹⁸

²¹⁵ S možností povolit zaměstnancům společnosti (aktivním i v důchodu) nabývání akcií za zvýhodněných podmínek se lze sekat v mnoha právních řádech států Evropské unie a s tímto postupem počítá i Druhá směrnice v čl. 8 odst. 2.

²¹⁶ Jak vyplývá z § 258 odst. 3 ZOK, tak i zaměstnanci společnosti, kteří již odešli do důchodu.

²¹⁷ Druhá směrnice žádný takový limit také nezná. Jak je uvedeno v důvodové zprávě, zákonodárce považoval stanovení takovéto hranice za zbytečný zásah do soukromých poměrů společnosti. Viz HAVEL, Bohumil. 2012, op. cit., s. 130.

²¹⁸ Svobodu volby, který druh akcií společnost za zvýhodněných podmínek nabídne svým zaměstnancům, poskytoval i obchodní zákoník.

8. Zhodnocení nové právní úpravy

V této kapitole shrnuji hlavní změny, které přinesla nová právní úprava, přičemž uvádím svůj názor na provedení jednotlivých změn a její zhodnocení.

Jako pozitivní změnu hodnotím, že akcie je zařazena mezi věci v právním smyslu, čímž odpadají problémy týkající se povahy práv k akcií.²¹⁹ Ačkoliv považuji novou koncepci cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů za správnou,²²⁰ musím konstatovat, že pro úpravu akcie tento posun neměl žádných kladných účinků, navíc přispěl k tomu, že zákonná definice akcie je méně přehledná.

K úpravě akcie podle zákona o obchodních korporacích bych chtěl úvodem poznamenat, že struktura ustanovení upravujících akcii je přehledná a logická, což je podle mého názoru velkým zlepšením oproti odpovídajícím ustanovením obchodního zákoníku, která byla neúměrně dlouhá a nebyla uvozena nadpisy, takže bylo krajně obtížné se v nich orientovat. Bohužel jestliže po stránce formální došlo k jednoznačně k pozitivnímu posunu, tak po stránce obsahové shledávám novou úpravu jako ne zcela zdařilou.

Za zásadní nedostatek považuji, že v zákoně o obchodních korporacích není výslovně uvedena povinnost akciové společnosti vydat akcie po splacení jejich emisního kurzu, přičemž se ani neztotožňuji se závěry právní teorie, která tuto povinnost dovozuje nepřímou z ust. § 243 odst. 1 ZOK. Podle mého názoru by měla platit zásada legální licence vyjádřená v čl. 2 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ze které vyplývá, že není možné dovozovat ze zákona povinnost v něm výslovně neuloženou, byť třeba obdobná povinnost byla obsažena v předchozích úpravách. Tím dospívám k závěru, že podle zákona o obchodních korporacích nemá akciová společnost povinnost vtělovat podíly jejích společníků do akcií, což popírá základní charakteristiku této formy obchodní společnosti.

Největší zápor zákona o obchodních korporacích pak spatřuji v úpravě formy zaknihovaných akcií, která je naprosto nevyhovující. Jak již bylo uvedeno, některá ustanovení formu zaknihovaných akcií zcela ignorují a úprava se ani neshoduje s obecnou koncepcí neexistence formy zaknihovaných cenných papírů podle NObčZ.

²¹⁹ Došlo tím také k odstranění jisté nelogičnosti vyplývající z toho, že akcie byla zařazena mezi jiné majetkové hodnoty, ale přesto podřízena režimu věcí movitých.

²²⁰ Shodují se s názorem autorů NObčZ, že zaknihovaný cenný papír je institutem natolik modifikovaným, že jeho podřazení pod pojem cenný papír není přípustné.

Z toho nedostatku také vyplývají spory ohledně přípustnosti omezení převoditelnosti zaknihovaných akcií na majitele.

Přesto lze v úpravě akcie podle zákona o obchodních korporacích objevit i pozitivní změny. Za velký klad nové právní úpravy pokládám, že zákonodárce přihlédl při úpravě náležitostí akcie k problémům, které některé požadavky vyplývající z obchodního zákoníku přinášely v praxi, a ze zákona je vypustil. Jak už bylo uvedeno, v případě požadavku na uvedení čísla u hromadné akcie se tak nestalo, což ale lze napravit výkladem. Problematické mi ovšem přijde, že některé z povinných údajů („jednoznačná identifikace společnosti“ a „jednoznačná identifikace akcionáře“), které mají být na akcii uvedeny, jsou neurčitými právními pojmy, jež navíc právní teorie vykládá různě. Jestliže k vydání akcie je vyžadováno, aby obsahovala všechny zákonem uvedené prvky, pak je podle mého názoru nutné za účelem ochrany právní jistoty akcionářů všechny tyto prvky definovat přesně.

Obecně také považuji za klad prolomení taxativního výčtu druhů akcií, protože jestliže mají společníci v obchodních korporacích obecně svobodu upravit si své vztahy podle své vůle, pak nevidím důvod proč tuto svobodu odepírat právě akcionářům. I v této v souvislosti však shledávám novou úpravu problematickou. Za nepřesné považuji vymezení pojmu „druh akcie“, protože pod něj nespádají kmenové akcie. Dále postrádám vzhledem k zmíněným zahraničním zkušenostem absenci zákonného limitu pro akcie s rozdílnou vahou hlasů. Nadto mi nepřijde správné z hlediska legislativní techniky, že zákonodárce zavedl v této souvislosti nové pojmy („rozdílný nebo podřízený podíl na zisku“, „rozdílná váha hlasů“), jejichž obsah nijak nekonkretizuje, takže jejich zařazení do zákona bylo vlastně zcela zbytečné.

Podle mého názoru došlo po rekonstrukci soukromého práva v úpravě akcie k posunu v zásadě dobrým směrem, jestliže je poskytováno akcionářům více prostoru upravit si právní poměry mezi nimi a společnostmi podle svých představ. Na druhou stranu je bohužel v zákoně o obchodních korporacích celá řada chyb, která novou úpravu činí velmi obtížně srozumitelnou. Na základě výše uvedeného dospívám k závěru, že ustanovení upravující akcii obsažená v zákoně o obchodních korporacích je třeba novelizovat, a to zejména za účelem změny ustanovení týkající se formy zaknihovaných akcií, přičemž by mělo dojít i k nápravě menších legislativních chyb.²²¹

²²¹ Např. již zmíněná absence ustanovení ukládající společnosti povinnost vydat splacené akcie.

Závěr

Z této diplomové práce celkově vyplývá, že úprava akcie prodělala obrovské množství změn, a to jak terminologických, tak i obsahových. V podstatě se dá konstatovat, že dnem účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, došlo v úpravě akcie k naprostému a zásadnímu přelomu, který nezasáhl skutečně jen několik málo oblastí (např. pouze minimální změny proběhly ohledně úpravy omezení převoditelnosti akcií na jméno). Nejvíce se změny projeví v nové koncepci samostatně převoditelných práv, v novém pojetí druhů akcií, méně významné změny se pak odrazily i v úpravě zákonných náležitostí akcie.

Z hlediska povahy změn docházím k závěru, že cílem nové právní úpravy bylo především poskytnout co největší svobodu zakladatelům společnosti (resp. akcionářům) při úpravě právních poměrů mezi nimi a společností, což zcela koresponduje s úmyslem zákonodárce konstruovat nové soukromé právo zejména s ohledem na zásadu svobody jednotlivce z ní vyplývající autonomie vůle. Dále byl zákonodárce evidentně veden také snahou odstranit problematická místa předcházející úpravy. Bohužel, jak již bylo zmíněno na různých místech této diplomové práce, nová úprava sice vyřešila některé minulé problémy, avšak přinesla celou řadu problémů nových, a to podle mého názoru mnohem závažnějších.

Proto tedy zastávám názor, že úprava akcie podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, bohužel zatím není úpravou bezchybnou a vnitřně konzistentní, byť v základu se jedná o úpravu kvalitní, která přinesla do našeho práva potřebné moderní prvky. Jak jsem již uvedl, přikláním se k názoru, že je třeba přistoupit k novelizaci tohoto zákona, která odstraní zmíněné nesrovnalosti a pomůže vyzdvihnout přednosti, které tato úprava bezesporu obsahuje.

Seznam použité literatury

I. Knižní publikace

ANDRES, Bedřich a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI. § 1342-1502.* Repr. pův. vyd. z r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, 600 s. ISBN 80-85963-99-x.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HORÁČEK, Tomáš, HORAČEK, Vít. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 3 sv., 2736 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl.* Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, 360 s. ISBN 80-7357-164-1.

DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti. 7., přeprac. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2012, 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9.

DĚDIČ, Jan a kol. *Právo v podnikání 5, Právo cenných papírů a kapitálového trhu. 1. vyd.* Praha: Prospektrum, 2000, 546 s. ISBN 80-7175-084-0.

DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. *Cenné papíry.* Praha: Prospektrum, 1994, 220 s. ISBN 80-85431-98-x.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl II, § 93 – 175. 1. vyd.* Praha: Polygon, 2002, S. 851-1743. ISBN 80-7273-071-1.

ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2010, 538 s. ISBN 978-80-7400-048-5.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost: systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě.* Praha: Linde, 2000, 433 s. ISBN 80-7201-232-0.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, 2 sv. (1391, 1397-2639 s.). ISBN 978-80-7201-687-7.

HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.

HEJDA, Jan. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, 783 s. ISBN 978-80-7201-917-5.

JEŽEK, Václav, MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 431 s. ISBN 978-80-7400-466-7.

KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Praha: C. H. Beck, 2014, 264 s. ISBN 978-80-7400515-2.

PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Obchodní právo*. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, 571 s. ISBN 80-85963-58-2.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. 1. vyd. Praha: Beck, 2000, 261 s. ISBN 80-7179-363-9.

PŘIBYL, Zdeněk. *Základy práva cenných papírů*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995, 92 s. ISBN 80-85255-68-5.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. ISBN 978-80-7478-369-2.

VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry: transparentnost korporátních struktur společností*. Praha: Auditorium, 2013, 393 s. ISBN 978-80-87284-43-8.

II. Články

ČECH, Petr. A.S. po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, roč. 20, č. 5, s. 22-24.

ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, roč. 20, č. 10, s. 34-37.

ČECH, Petr. Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 10, s. 294-303.

ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 7-8, s. 193-196.

ČERNÁ, Stanislava. Preferenční akcie ve francouzské právní úpravě, *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 4, s. 131-135.

ELEK, Štefan. Právní podstata cenných papírů. *Právník*. 2001, roč. 140, č. 10, s. 1048-1071.

ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, č. 8, s. 694-711.

ELIÁŠ, Karel. Příspěvek k dějinám akciových společností se zřetelem k vývoji jejich právní úpravy ve střední Evropě. *Právník*. 1994, roč. 133, č. 8, s. 706-719.

HAVEL, Bohumil. Poznámky k článku P. Čecha. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 10, s. 302-303.

KOŽIAK, Jaromír. Akcie bez nominální hodnoty - finská cesta. *Obchodní právo*. 2010, roč. 19, č. 8, s. 8-12.

KŘÍŽ, Radim. Opuštění akcií dle právní úpravy NOZ. *Rekodifikace & Praxe*. 2012, č. 0, s. 19-22.

KŘÍŽ, Radim. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstev. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 4, s. 110-117.

RANDA, A. O cenných papírech, obzvláště o skripturních obligacích. *Právník*, 1889, roč. 28, s. 1-11.

VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, č. 12, s. 426-438.

III. Internetové zdroje

Sněmovní tisk č. 360. Vládní návrh zákona o obchodních korporacích [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=363&o=6>>.

Sněmovní tisk č. 715. Vládní návrh zákona o zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [citováno 20. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=715&CT1=0>>.

Přehled judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2587/1999. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [10. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. Cdo 901/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [15. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2337/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [6. 3. 2014].

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [5. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 347/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [20. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soud ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 981/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [5. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2748/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [15. 3. 2014].

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. Cdo 5293/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [10. 3. 2014].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [20. 3. 2014].

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. Cdo 4272/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [20. 3. 2014].

Právní předpisy

Druhá směrnice Rady č. 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31977L0091:CS:HTML>>.

Zákon č. 104/1990 Sb., o akciové společnosti. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a změně dalších zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 254/2006 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31. 12. 2013. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a fondech. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

Seznam použitých zkratk

Druhá směrnice	Druhá směrnice Rady č. 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.
NObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
ZCP	Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31. 12. 2013.
ZOAS	Zákon č. 104/1990 Sb., o akciové společnosti.
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.
ZZTAS	Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a změně dalších zákonů.

Abstrakt

Akcie jako cenný papír

Cílem této diplomové práce je analyzovat povahu akcie jako cenného papíru, a to zejména s důrazem na změny, které nastaly dnem účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“) a zákona č. 89/ 2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“). Tato práce je rozdělena do osmi kapitol, které se věnují různým aspektům výše uvedeného tématu.

První kapitola se zabývá obecně pojmem akcie a jeho významem pro akciové právo. V této kapitole je také obsažen stručný historický přehled právních předpisů upravujících akcii.

Druhá kapitola se věnuje charakteristice akcie jako cenného papíru, přičemž v úvodu pojednává i o definici cenného papíru obecně. Dále je tato kapitola zaměřena především na zákonnou definici akcie a znaky akcie z hlediska klasifikace cenných papírů.

Třetí kapitola pojednává o vydání akcie. Zohledněna je obecná úprava vydání cenného papíru i postup při vydání akcie. Závěr této kapitoly je zaměřen na úpravu kusových akcií, jakožto typu akcií s nevyjádřenou jmenovitou hodnotou.

Čtvrtá kapitola se zabývá právním institutem samostatně převoditelných práv, přičemž důraz je kladen na rozbor nové koncepce samostatně převoditelných práv, která se projevuje v charakteru práv, jež lze od akcie oddělit.

Pátá kapitola se věnuje zákonným náležitostem akcií, které byly vydány jako cenné papíry. Dále je v této kapitole pojednáno o zaknihovaných akciích a o jejich zákonných náležitostech, přičemž část této kapitoly je věnována také právnímu institutu rozhodného dne, který úzce souvisí se zaknihovanými cennými papíry. Závěr této kapitoly je věnován přeměně akcie jako cenného papíru na zaknihovanou akcii.

Šestá kapitola je zaměřena na formu akcií, přičemž se věnuje i úpravě omezení převoditelnosti akcií na jméno. Tato kapitola kriticky pojednává o formě zaknihovaných akcií, a to zvláště ve vztahu k obecné úpravě zaknihovaných cenných papírů podle občanského zákoníku.

Sedmá kapitola je zaměřena na druhy akcií. Úvodní část této kapitoly se věnuje

vývoji úpravy druhů akcií, které byly obsaženy v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku. Zbylá část této kapitoly se zabývá druhy akcií podle zákona o obchodních korporacích, zejména je věnována tématu nepojmenovaných druhů akcií.

Osmá kapitola obsahuje zhodnocení nejzásadnějších změn, které přinesl zákon o obchodních korporacích ve vztahu k akcii jako cennému papíru. Zvláštní důraz je kladen na nedostatky právní úpravy, které jsou spatřovány zejména v absenci výslovné povinnosti akciové společnosti vydat akcie při splacení emisního kurzu a v úpravě formy zaknihovaných akcií.

Summary

Shares as Securities

The purpose of this Master's degree thesis is to analyse the general characteristics of shares as securities with regard to amendments contained in the Act No. 90/2012 Coll., on Companies and Cooperative associations (hereinafter the "Act on Companies") and the Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code (hereinafter the "Civil Code"). This thesis is composed of eight chapters, each of them dealing with different aspects of the aforementioned topic.

Chapter One introduces the term "share" from the general point of view. Furthermore, this chapter contains a brief introduction into legal history of statutes, which were governing shares.

Chapter Two explains the characteristics of shares as securities. The opening part of this chapter also focuses on the legal definition of security. Subsequently, this chapter deals with the provisions of the Act on Companies concerning the definition of share and the rest of this chapter examines various attributes of share with respect to the classification of securities.

Chapter Three describes an issuance of share. This chapter is concerned with the legal regulation of issuance of securities and the process of issuance of shares governed by the Act on Companies. The last part of this chapter is focused on fractional value shares, which are referred to as "kusové akcie" in the Act on Companies.

Chapter Four deals with the legal regulation of separately transferable rights. This chapter analyses the new conception of separately transferable rights, which influences character of rights that are allowed to be transferred separately.

Chapter Five explicates the elements of certified shares which are required by relevant provisions of the Act on Companies. Furthermore, this chapter focuses on the provisions of the Act on Companies concerning book-entry shares and the legal regulation of the decisive day. The last passage of this chapter concerns a conversion of certified shares into book-entry shares.

Chapter Six considers types of shares and also describes the legal regulation concerning the restriction of transferability of registered shares. This chapter also deals

with the legal regulation of types of book-entry shares and its relation to the general provisions which are contained in the Civil Code.

Chapter Seven is about the classes of shares. The opening part of this chapter describes the classes of shares which were governed by the Act No. 513/1991 Coll., the Commercial Code. The rest of this chapter deals with the classes of shares under the Act on Companies with focus on innominate classes of shares.

Chapter Eight evaluates the most important amendments, which are included in the Act on Companies. Subsequently this chapter puts emphasis on defects on substance which are contained in the effective legal regulation. The rest of this chapter is particularly focused on fact that the Act on Companies does not impose duty on a joint stock company to issue shares after their issue price has been fully paid up and discrepancy between the provisions concerning type of booked shares and the provisions governing booked securities, which are contained in the Civil Code.

Klíčová slova/ Key words

Akcie/ Shares

Cenné papíry/ Securities

Druhy akcií/ Classes of shares